

Kënum Këbonce cale

MARKUS tilni

Byal nkliimat

Këkarta koobo teŋ byah kpahe. Markus toŋ Jesus cale n hasif ni Nhaale matni sif bëdaale, wetande ha kah hat halante teŋni knmada, matni ñaah fhite cale n halame. Jesus saan ya ha kah Mbi n Halante, ha wote ti bin ya bë sifidn ma, wetande ha bin ti sifidna bëñaŋ. Ha ñaah fyabm nhun caawa bëñaŋ bëkpahe (10:45).

Bëtuuk ya Markus til këkarta koobo ha Roma, awé ha meesëni ahace kë Pedru. Ha siim mbuntul na Jesus ha bsum na Pedru. Ha til Kënum Këbonce koobo abé lem kë mbuntul udikmi. Ha naŋ cuŋna nkob nklo n kësuce* n liite na Kristu; ha toŋ baan hat cale n fota kmboñ.

Saan na Joŋ, matni wasa bëñaŋ kko

1 (Ñin hat Mat.3:1-12;Luk. 3:1-18;Joŋ)

¹ Koobo kah këyal n Kënum Këbonce na Jesus Kristu, Mbi ni Nhaale*; ² cale ukani utilat ha këkarta na Isaias, handiisn n kënum ni Nhaale*.

«Siimna! Ñi, Nhaale,
N hit ti nzaan da acum di,
hun kah bina meksa bsin acum di.

³ Hal nkpuul ha fndal:

‘Mekesna bsin n Faan ba,
luusna nkpur nhun!’»

⁴ Abé Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, ha yaan ti ha fndal. Ha saan bëñaŋ: «Baa reeŋ besna nhurke n klume diin, weelketna fyabm diin, baa wasa kko, ya abé Nhaale Hi kar klume diin.»

⁵ Bëñaŋ n bohce n Judeya miin, kë bëñaŋ n këbaabm n Jerusaleŋ, bë tooh rat kë Joŋ. Nzal bëduusëlni klume baan, Joŋ wasa baan kko ha bsor n Jordoŋ.

⁶ Joŋ mat keh tum yatn bëmekesni kë wul n kamelu¹; ha mat keh tum këmabm n këraatn ha mdiiŋ nhun. Fwomti nhun kah keh këhose kë may. ⁷ Ha saan bëñaŋ: «Hal holo kah ti bina ataan da,

¹ 1:6 Kamelu kah haze ndaŋ, teŋni këraatn këdinde.

knmada nhun yof kin da. N wote reeñ kuña acum nhun, kpasna bos n kfote nhun. ⁸ Ñi kcoso, N wasa baa kko kë wede; wetande hun kah baa wasana kë Faafe Ñaani ni Nhaale.»

Jesus bëwasa ma bko, ha yaat ha kliinliiñ

(Ñin hat Mat.3:13-4:11; Luk. 3:21,22;4:1-13; Joñ 1:32-34)

⁹ Këmoke nahace, Jesus yaan ti ka këntede n Nasaré n bohce n Galileya, ya Joñ ta ma wasa bko ha bsor n Jordoñ. ¹⁰ Këmoke Jesus yaan ti ni ka wede, awakma ha biik haala wuufte; Faafe Ñaani ni Nhaale wale ktete nhun cale n abera. ¹¹ Ha siim ledn yaan ti ka haala, usaan: «Hu kah Mbi da N ñeñni, N sumande bëdaale kë hu.»

¹² Uwotee yoole, Faafe Ñaani ni Nhaale hit Jesus ha fndal. ¹³ Jesus ñate ahace kleeh bsaw n bëñañ bësibm, ya Satanasi nliinliiñ ma. Jesus kah keh awila khaze n ñood kani. Knzaan ni Nhaale fuñ ma keh.

Bënlaambe këtiitn na Jesus

(Ñin hat Mat.4:12-22; Luk. 4:14,15; 5:1-11)

¹⁴ Joñ matni wasa bëñañ kko, bëruuf ma ha hodn n këdañ. Këmoke nahace, Jesus tooh ha bohce n Galileya, ha saan Kënum Këbonce ni Nhaale. ¹⁵ Abé Jesus nsaan ya: «Këmoke reeñ. Flame ni Nhaale* kaz. Besna nhurke, yisna

klume diin, baa kob klo ha Kënum Këbonce.»

¹⁶ Nzal Jesus fotni ha kësiin n coke n Galileya, ha biik Simon kë biyafaa ma André. Bë nkpad nteni baan ha coke, ya bë ki keh bëlub. ¹⁷ Jesus saan baan: «Wana, N kah baa lakna bëlub n bëñañ.» ¹⁸ Awakma bëyisn nteni baan, bëtooh kë hun. ¹⁹ Ha diis acum nduuli, ha biik Tiagu kë biyafaa ma Joñ, kani kmbi na Sebédew. Bë kah ha bsahe, bë nsukur nteni baan. ²⁰ Jesus tuuk baan. Abé awakma bë ñate faa baan Sebédew ha bsahe, miin kë bësif nhun. Abé bë tooh kë Jesus.

Halante hawuule yaatni

(Ñin hat Luk. 4:31-37)

²¹ Jesus kë bënlaambe nhun* kaz ha këntede n Kafarnaui. Fleeh n kyabm Jesus tooh laamna bëñañ, ha hodn n kësuce* n bëjudew. ²² Klaambe nhun baat ti bëñañ nahace, ya ha wote baan keh mat laam cale bënlaam n Fhite na Moisés, wetande ha mat baan laam cale n halame. ²³ Abé, halante holo hawuule yaatni, kah keh ha hodn n kësuce* baan. Ha kpuul ha saan kë Jesus: ²⁴ «Wi ba teñ kë hu, Jesus n Nasaré*? A bin ti ba sawna? N widn hal a kani. A kah Hal Ñaani ni Nhaale.»

²⁵ Jesus ñarde hawuule, ha saan: «Cooloh, yaan ka halante hoobo.» ²⁶ Abé hawuule yin yin ma, ha kpuul këfayé, ha yaan ha hun. ²⁷ Ubaat ti bëñañ

miin, kate bë nkpaande: «Woobo kah wi? Ndi ukah klaambe khaame? Ha mat hit cale n halame, ktede n bëwuule, bë siimin ma.»²⁸ Abé këya na Jesus yaan kësaw ha bohce n Galileya miin.

Jesus kiisn bësaake bëkpahe

(*Ñin hat Mat.8.14-17; Luk. 4:38-41*)

²⁹ Këmoke Jesus, Tiagu, Joŋ, miin kë bënlaambe* nhun bëkolo, bëyaanti ka hodn n kësuce* n bëjudew, bë tooh ha hodn na Simon kë André.³⁰ Yaa ma n haniin na Simon ha riŋe, cale liite ñuhni kë hun. Këmoke Jesus kazani, bë saan ma wil nhun.³¹ Abé Jesus tooh ha sul ma, ha zak ma fcif, ha fuŋ ma sita. Abé liite nhun cooloh, haniin nahace sifde baan.

³² Këyiidu nahace, ha leeh yalti yoola, bë num ti Jesus bëko kani bësaake, kë bëko ma bëwuule yaatni.³³ Abé bëñaŋ miin n këntede nahace, bësucnde ha bfutn n hodn awila Jesus kani.³⁴ Jesus kiisn bëñaŋ bëkpahe, bëko ma teŋni kësaaake bsuul bsuul; ha bes bëwuule bëkpahe, ha wote baan yisn saanta, ya bëwidn ma.

Jesus fot ha Galileya*

(*Ñin hat Luk. 4:42-44*)

³⁵ Këndunah caak, wil tik bmehn, Jesus sit ha tooh awila diinkani, saanta kë Nhaale ahace.³⁶ Simon kë bëkal

ma tooh ma keka ahace.³⁷ Nzal bë fuŋ ma ni bë saan: «Bëñaŋ miin nkek na.»³⁸ Abé Jesus saan baan: «Bë toohna ntedede wolo sulni koobo, tooha saanta Saan ni Nhaale, ya kambe nwun ha N bin ti.»³⁹ Abé Jesus fot ha saan Saan ni Nhaale ha khodn n kësuce* n bëjudew, ha bohce n Galileya miin. Ha besnde hat bëwuule.

Kënkiisn n halante teŋni kënzeeh këhaan*

(*Ñin hat Mat.8:1-4; Luk. 5:12-16*)

⁴⁰ Halante teŋni kënzeeh këhaan* sul këntunke na Jesus. Ha kude acum nhun, ha saan ma: «Ndi a naŋ, a mada ñi kiisna.»⁴¹ Jesus teŋ kësaaar këndaŋ nhun, ha sad fcif, ha zoz fun ktete nhun, ha saan ma: «N naŋ. Weeh.»⁴² Këmoke Jesus sawlëni saanta abó, kësaaake nahace mad, halante uweehe.⁴³ Këmoke Jesus hit ma ni ya hi luus, ha tooŋ ma abó:⁴⁴ «Siim kmboñ, a moke saan wil owil ha hal holo, wetande tooh, toŋ liite di ha hayure* n kpaŋ ni Nhaale* a yah fncinte cale Moisés hitni, cale ŋmaara n kënkiisn.»⁴⁵ Wetande këmoke halante nahace yaanni, ha yal saanta kwil kpahe, ha liimat kwilma diisni kë hun. Abé këya koobo yaan, kësaw bohce miin, kate Jesus wote mada yaata n leehn ha këntede, abé ha ŋate ha fndal. Bëñaŋ miin tooh awila ha kani.

Kënkiisn n halante bulani

(Ñin hat Mat.9:1-8; Luk. 5:17-26)

2 Kleeh diis nduuli, Jesus lake ha yaat ha Kafarnaṅ, bëñaṅ siim ya ha kah ha hodn. ²Awakma, bëñaṅ bëkpahe suce ahace, bë kos kate ha bfutn. Jesus saan baan Saan ni Nhaale. ³Bëñaṅ bëkolo num ti halante bulani. Bëlante bëtahale bakmati. ⁴Bë wote ma mada sulna këntunke na Jesus, cale bëñaṅ kpahni. Abé bë kpasn faasn ktete na Jesus, bë wuufut bluta, bë wal ma kë byeenda awila Jesus kani. ⁵Këmoke Jesus biikni nkob nklo baan, ha saan kë halante bulani: «Mbi da, flume di kah fkarnat.»

⁶Bënlaam n Fhite na Moisés meese ahace. Bë tiidn ha kko baan: ⁷«Kambe nwi Jesus ñet Nhaale? Hala mada karna flume, keyëni Nhaale?» ⁸Wetande Jesus widn ya abé na bë ntiidn khodol n khiiñe baan, ha kpaan baan: «Kambe nwi ha baa kah tiidna kwil koobo ha khiiñe diin? ⁹Wala bë teete talat? Saanta ha halante habulani: 'Flume di kah fkarnat'; ndi saanta: 'Sit, a yid byeenda di, a fot'? ¹⁰Baa kah bina widna ya ñi, Mbi n Halante, N teṅ knmada ha bohce ki n karna flume.» ¹¹Abé ha biizële, ha saan kë halante bulani: «Sit, a yid byeenda di, a ciike ha kpaṅ di.» ¹²Awakma halante nahace sit, ha dufn byeenda nhun, ha yaan ha fñuukn n bëñaṅ miin. Abé

ubaat ti baan miin, bë nciim Nhaale, bë nsaan: «Kate këmboodn ba wote tiita biika wilolo cale n woobo.»

Jesus tuuk Leví [Mateus]

(Ñin hat Mat.9:9-13; Luk. 5:27-32)

¹³Jesus lake ha kësiṅ n coke n Galileya. Bëñaṅ bëkpahe tooh ma keka. Ha n laam baan. ¹⁴Nzal ha kani diisa, ha biik Leví, mbi na Alfew, ha meese awila n byehte n kko*. Jesus ya ma: «Wah, bë luus.» Abé ha sit, ha tooh kë hun.

Fncuuma

¹⁵Jesus kë bënlaambe* nhun meese ha fzozn ha hodn na Leví. Bëkpahe n Bëyide n byehte n kko, kë bëñaṅ bëkolo teṅni ftuuke fwohe, meese keh hat kë baan, ya bëñaṅ bëkpahe kes ma keh. ¹⁶Bënlaam bëkolo n Fhite na Moisés n këfaade n bëfarisew, bëbiik cale Jesus kani womtina kë bëñaṅ boknbo. Abé, bë kpaan bënlaambe nhun: «Kambe nwi ha Jesus kah nwomti ha nsiikn kë Bëyide n byehte n kko, hat kë bëñaṅ teṅni ftuuke fwohe?» ¹⁷Jesus siim wun, ha weelkn baan: «Bëñaṅ kani bëweeche wote boh hankiisn, wetande bëko kani bësaake bë naṅ ma. N wote bin tuuka bëñaṅ kani bëluuse, wetande N bin ti tuuka bëñaṅ matni yah flume.»

Jesus Saan wil nyunyuṅa

(Ñin hat Mat.9:14-17; Luk. 5:33-39)

¹⁸ Fleeḥ folo, bēnlaambe na Joṅ matni wasa bēñaṅ kko, miin kē bēfarisew*, bē nyunyuṅa. Abé hal holo tooḥ kpaan Jesus: «Kambe nwi bēnlaambe na Joṅ, kē bēfarisew, bē nyunyuṅa, wetande bēnlaambe di wote mat yunyuṅa?»
¹⁹ Jesus weelkn ma: «Bēñaṅ bēkazani tooḥa bnume, ndi bē mada yunyuṅana kēmoke Halante n yekēle kani kē baan? Bē saake. ²⁰ Kēmoke kah ti bina bē kani yaanna Halante n yekēle. Kēmoke nahace bē kah yunyuṅana.

²¹ Hal holo wote mat luda fndesn n ñoome fhaame, ha yatn nkiinde. Ndi ha yah abé, fndesn fhaame kah bina ṅaasa fnkiinde, abé bluta nahace kah lake bndaṅ. ²² Hat hal holo wote mat tum siidi haame ha boote n kēraatn nkiinde. Ndi há yah abé, kēmoke siidi welni, wi ṅaasa boote n kēraatn, hi madn siidi miin kē boote n kēraatn. Abé, bēreenṅ tumna siidi haame ha boote n kēraatn khaame.»

Jesus Saan wil n fleeh n kyabm

(Ñin hat Mat.12:1-8; Luk. 6:1-5)

²³ Fleeḥ n kyabm folo, Jesus diis kē bēnlaambe* nhun ha fdukn n boko. Kēmoke bē kani fota, bēnlaambe nhun kac roksana boko nahace, bē nwom. ²⁴ Bēfarisew bē kpaan Jesus: «Biik!

Kambe nwi ha bēnlaambe di nyah Fleeḥ n kyabm, wil fhite coohni?» ²⁵ Jesus kpaan baan hat: «Ndi baa wote dem wil Daví yahni? Kēmoke nahace Daví, miin kē bēkal ma, bē wote teṅ wil wolo n woma, abé kul num baan. ²⁶ Abé ha yaat ha Fduṅ ni Nhaale*, kēmoke Abiatar kani yoh Halame n bēyure* n kpaṅ ni Nhaale, ha wom kboṅ kani acum ni Nhaale, miin kē bēkal ma. Kboṅ nahace, bēyure* n kpaṅ ni Nhaale tide ha reeṅ kun woma. ²⁷ Nhaale mekes fleeh n kyabm kambe kmboñ n bēñaṅ. Ha wote mekes bēñaṅ kambe kmboñ n fleeh n kyabm. ²⁸ Abé Ñi, Mbi n Halante, N mada hita kate ktete n fleeh n kyabm.»

Jesus kiisn halante teṅni fcif floode

(Ñin hat Mat.12:9-14; Luk. 6:6-11)

3 Fleeḥ n kyabm folo, Jesus yaat ha Hodn n kēsuce* n bējudew*. Halante holo kah keh ahace, teṅni fcif floode. ² Bēñaṅ bēkolo kani ahace, bē nkek duubana Jesus cale ha haahni Fhite na Moisés. Abé bē nzoy ti Jesus ya ndi ha kah kiisna halante nahace, Fleeḥ n kyabm. ³ Jesus saan kē halante teṅ fcif floode: «Sit, a cete ha fñuukn ba.» ⁴ Ha kpaan bēñaṅ boknbo: «Ndi fhite ba saan ya bē reeṅ yaha ubonce, Fleeḥ n kyabm, ndi uwohe? Bē reeṅ caawna fyabm, ndi haba?» Bē cooloh. ⁵ Abé Jesus ñin bēñaṅ biktēle ma ni, ha

hiiña kë baan, ha nate nwal nasaar, ya bë sat kko. Ha saan kë halante: «Sad fcif di.» Ha sad fun, flake fweehe.

⁶Bëfarisew* yaan ti ka Hodn n Kësuce, bë ntoonje keh kë bëko n këfaade n halame Hërodes, bë nkek këdeele cale bë madani haba Jesus.

Jesus kiisna fkiir n bëñañ, ha këntunke n coke

⁷Jesus yaan kë bënlaambe* nhun, tooh ha coke n Galileya. Bëñañ bëkpahe doon ma. Bëkolo bin ti ni ka bohce n Galileya, kë bohce n Judeya, ⁸kë këbaabm n Jerusaleñ, kë bohce n Idumeya, kë bohce n hizn n bsor n Jordon, hat këntuñ n bohce n Tiru kë Sidon. Bëñañ boknbo miin bë tooh biikde kë Jesus, ya bë siim kësif n këdeele ha yahni. ⁹Cale fkiir n bëñañ kpahni, Jesus saan kë bënlaambe nhun: «Numna ti bsahe n wede, baa suln bun këntuñ, ya bëñañ keyé ñi bin daadat.»

¹⁰Jesus kiisn keh bëñañ bëkpahe, abé bësaake miin bë ntokorande, tooha metna nhun. ¹¹Bëki ma bëwuule yaatni, nzal bë biik ma ni, bë kpuhe acum nhun, bë kpuul, bë nsaan: «Hu ha kah Mbi ni Nhaale*.» ¹²Wetande ha saan baan kë ledn fsate: «Kamna yaanta kë ftuuke da, saanta hal N kani.»

Jesus cokn bënhitn* nhun

(Ñin hat Mat.10:1-4; Luk. 6:12-16)

¹³Jesus ciin ha fñute, ha tuuk bëko ma ha nañni. Abé bë bin ti ha hun. ¹⁴Ha cokn bëlante fcifmiin kë bësibm ha fñuukn baan, ya bë mada kaha kë hun, ya hi baan hit tooha saanta Kënum Këbonce nhun; ¹⁵hat ya bë ta teñ knmada n kiisna bësaake, kë knmada n besa bëwuule. Bëñañ boknbo ha tuuk Bënhitn ni Nhaale.

¹⁶Ftuuke baan kah abó: Simon, (Jesus tuukna Pedru) ¹⁷Tiagu kë biyafaa ma Joñ, kmbi na Sebëdew. (Jesus tuuk baan ‘Boanerce’, zikni: ‘Kmbi na fnkinna’), ¹⁸André, Filipi, Bartolomew, Mateus, Tomé, Tiagu, mbi na Alfew, Tadew, Simon (n këfaade n bëki nañni yida bohce baan), ¹⁹kë Judas Kariota, wusni Jesus këktaan.

Jesus kë Halame n bëwuule

*(Ñin hat Mat.12:22-32;
Luk. 11:14-23; 12:10)*

²⁰Nzal wolo Jesus yaat ha hodn wolo. Fkiir n bëñañ suce hat, kate Jesus kë bënlaambe nhun bë saake womtina. ²¹Nzal bëyah nhun siimni woobo, bë yaan tooh ma zaka, ya bëñañ kah saanta ya Jesus yira. ²²Bënlaam n Fhite na

Moisés yaan ti ni ka Jerusaleŋ, bë saan: «Ha teŋ Beelsëbu^m,» Bëkolo saan: «Halame n bëwuule na ñaah ma knmada n besa bëwuule.» ²³ Abé Jesus tuuk bëñaŋ boknbo ha hun, ha saan baan kë mbuntul: «Abala Satanasⁿ mada besa Satanas? ²⁴ Ndi flame haahnde, fwote mada cete. ²⁵ Abé hat, ndi bëñaŋ n kpaŋ woodn haahnde, bë saake cete. ²⁶ Ndi Satanas mada sita ha kutat liite nhun teema, ha haahnde, hi ki saake cete, wetande ha teŋ kobëna. ²⁷ Hal holo wote mada yaata ha hodn n hal n faye, yeemna kwil nhun, ndi ha wote ma hal këtiitn. Abé hi mada yeema kwil n hodn nhun.»

²⁸ «N saan baa kcoso teema; Nhaale kar klume miin, kë ñet miin bëmatni ñet Nhaale. ²⁹ Wetande ho ma ñet Faafe Ñaani ni Nhaale, ha wote teŋ kënkar. Ha teŋ duube ni flume bsawma.»

³⁰ Jesus saan abé, ya bëñaŋ bëkolo bë saan ya: «Ha teŋ hawuule.»

Bëyah na Jesus

(Ñin hat Mat.12:46-50; Luk. 8:19-21)

³¹ Bëbiyayaa ma kë yaa ma na Jesus bë kaz, bë cete ha fyeré, bë hit ma tuuka. ³² Fkiir n bëñaŋ meese bë bikti, bë nsaan ma: «Ñinta, yaa di kë bëbiyayaa di bë kah ha fyeré bë nkek na.»

³³ Jesus weelkn baan: «Hala kah Nii, kë bëbiyannii?» ³⁴ Ha ñin bëko ma biktële ma ni, ha saan baan ha ya: «Baa kah Nii, baa kah bëbiyannii.»

³⁵ Ho ma yahni bnaŋ ni Nhaale, heebe kah biyannii kë Nii.»

Halante hawas

(Ñin hat Mat.13:1-9; Luk. 8:4-8)

4 Jesus hat lake ha laamna këntuŋ n coke n Galileya. Fkiir n bëñaŋ bëkpahe bë suce bë biktële ma, kate Jesus lib ha meese ha bsahe. Abé, ha saan kë bëñaŋ ŋatëni ha këntuŋ n coke. ² Ha laam baan kwil kpahe kë mbuntul*, ha ya baan ya: ³ «Siim! Hawas yaan ha nwas. ⁴ Nzal ha kani wasa krahe, kolo kobe ha bsin, khaze n kleen wale bë ced kun. ⁵ Kolo kobe ktede n klaakn, awila seefn duulni. Kkpun awakma, ya seefn wote kpahe ahace. ⁶ Wetande nzal leeh ñuhni, uzed kun, ya kpuul ma duul. Abé ksol. ⁷ Kolo kobe ha fñuukn n yuhe; yuhe daŋ, udaadat krahe nahace, abé wote ñaah ndeehna. ⁸ Krahe kolo kobe ha bohce bmece, kpun, kdaŋ, kdeeh. Kolo deeh bsawnhal kë fcifmiin, kolo ma deeh bsaw n bëñaŋ bëhobm, kolo ma deeh kemi, ha frahe foodn.» ⁹ Jesus saan baan: «Halma teŋni klo ki n siima, hi kis klo.»

^m 3:22 Beelsëbu kah ftuuke folo n Halame n bëwuule. ⁿ 3:23 Satanas kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

Kambe nwi Jesus mat laam ha nziikn*(Ñin hat Mat.13:10-17; Luk. 8:9,10)*

¹⁰Këmoke fkiir n bëñañ luusni, bëko ma ñatëni kë Jesus, bë suce kë bënlaambe* nhun, bë kpaan ma ya hi baan liimat nziikn nahace. ¹¹Jesus weelkn baan: «Nhaale nañ ya baa ki widn fsuhe n Flame ni Nhaale*, wetande bëko ma kani ha fyeré, kwil miin bë reeñ baan saanta kë mbuntul n klaambe*, ¹²ya abé:

Bë nñin, wetande bë wote kah biika,
Bë nsiim, wetande bë wote
zak fñaani.

Há bë widn keh fñaani, bë ki
ti lake ha Nhaale,
Hi ki baan kar klume.»

Jesus liimat nziikn n mbuntul* n hawas*(Ñin hat Mat.13:18-23; Luk. 8:11-15)*

¹³Jesus ya baan ya: «Há baa wote zak nziikn n mbuntul* woobo, abala baa mada zaka nziikn n mbuntul* miin? ¹⁴Halma kani wasa, mat was Kënum Këbonce.* ¹⁵Ha mebm bëñañ bëkolo cale krahe kobëni ha bsin. Awakma Satanas^o bin ti ha bus saan bë sukni ha khiiñe baan. ¹⁶Ha mebm bëñañ bëkolo cale krahe kobëni ktete n klaakn. Baan bë siim saan, awakma bë yid wun kë kësoma. ¹⁷Wetande bë wote teñ kpuul cunke, ya këmoke knmiidn kë knluubm hut ti ni, kambe n ksaan koobo, awakma

bë lake ataan. ¹⁸Ha mebm bëñañ bëkolo cale krahe kobëni ha fñuukn n yuhe. Bë siim Saan ni Nhaale, ¹⁹wetande nlurzat n fyeré foobo, kë nfokde n këbani, kë bñañ n kwil kolo, yaat udaadat saan, bë saake ñaah ndeehna. ²⁰Ha mebm bëñañ bëkolo cale krahe kobëni ha bohce bmece, bë siim Saan ni Nhaale, bë nañ, bë ñaah kndeehna, kolo bsawnhal kë fcifmiin, kolo bsaw n bëñañ bëhobm, kolo kemi, ha hal hoodn.»

Këkande*(Ñin hat Luk. 8:16-18)*

²¹Jesus kpaan baan: «Ndi teñ hal holo matni hiiñn këkande ha tum kun khacn ni fkuta, ndi khacn n mtaare. Ha keyé kun zoz ktete, awila kë madani faha kmboñ? ²²Wote teñ wil leezëni, keyëni bina yaanta ha leeh. Kwil bë yahni ha fsuhe, bë kah kun bina widna. ²³Hal teñni klo nsiima, hi kis klo.» ²⁴Ha saan baan: «Ñina kmboñ wilma N kani baa saanta. Bë kah baa liikna ha fliikn baa liikni bëkeela, seh kate foon. ²⁵Halma teñni ukpahe, bë kah ma buna hat. Wetande ho teñni uduuli, bë kah ma wun yaanna.»

Krahe

²⁶Jesus bun saanta: «Flame ni Nhaale* kah abó: Halante was krahe ha bohce. ²⁷Halante hoobo, ndi ha kpuhn, ndi

^o 4:15 Satanas kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

ha wile, ha wote widn wil diisni, cale krahe kpuni seh kdaŋ. ²⁸ Bohce teema mat deeh: Këtiitn utonjële nruutn, ukutn, ha bsaw ubin cin. ²⁹ Këmoke ucini, bë kah wun ham kë këboŋ, ya këmoke n kham hut ti.»

Frahe n mostarda^P

(*Ñin hat Mat.13:31,32,34;*
Luk. 13:18-19)

³⁰ Jesus bun kpaana: «Kë wil wala bë mada mebmna Flame ni Nhaale*? Kë wi bë mada fun ziikdana? ³¹ Ha mebm fun kë frahe n btah bëtuukni mostarda; frahe nahace teete soñ ha fñuukn n krahe ntah miin. ³² Wetande këmoke bë sukni fun, fdaŋ; flake mdiik bndaŋ bëyoof weela miin. Bteŋ yar ndaŋ, kate khaze n kleen mada meksa kpabm baan khacn këmbiicña nbun.»

³³ Jesus laam bëñaŋ kë nmebm kpahe, cale bë madani widna. ³⁴ Ha mat baan saan kë mbuntul* tide, wetande ha mat liimat bënlaambe* nhun miin, baan bëtide.

Jesus coolkn coke kë faafe

(*Ñin hat Mat.8:23-27; Luk. 8:22-25*)

³⁵ Fleeh nahace, leeh yool, Jesus saan kë bënlaambe* nhun: «Wana bë yawarna ha kësiin kolo.» ³⁶ Bë ŋat ti fkiir n bëñaŋ, bë num Jesus ha bsahe n wede awila ha meesëni. Sahe soñ

wolo dooŋ baan. ³⁷ Ntuunke n faafe sit ti, kyeem nhuuh bsahe, kate wede nriiz ha bun. ³⁸ Jesus kpuhn ha fyifn n bsahe, ha riŋ bko nhun ha fzozn. Bë wil ma bë saan: «Hanlaam, ha wote boh ya ba kah looda?» ³⁹ Jesus wile, ha sit, ha ŋarde faafe kë coke: «Cooloh, a waasnde.» Abé faafe cooloh, kyeem waasnde. ⁴⁰ Jesus saan bënlaambe nhun: «Wi na baa kpemek ti? Baa wote tiita tenka nkob nklo?» ⁴¹ Ubaat ti baan, bë ŋate bë nsaande baan bëtide: «Hala kah hoobo, kate coke kë faafe nsiimin ma?»

Kënkiisn ha halante

bëwuule bëkpahe yaatni

(*Ñin hat Mat.8:28-34; Luk. 8:26-39*)

5 Jesus kë bënlaambe* nhun bë kaz ha kësiin kolo n coke, kani ha bohce n Jerasa. ² Jesus yaan ti ka bsahe, awakma halante bëwuule yaatni, ha yaan ti ka këkpebe, ha bin ti rata kë hun. ³ Halante hoobo mat meese awila n këkpebe. Hal ohal wote ma mada hala seh kate kë kënzeker. ⁴ Bë mat ma zak bsawma, bë hal kcif kë khiñ ma miin kë kënzeker, wetande ha mat kun deset miin. Hal ohal wote ma mada tiinkatna. ⁵ N leehn kë këmarhe ha mat fot ha kpuul ha fñute miin kë këkpebe, ha ntiñat liite nhun kë klaakn. ⁶ Këmoke ha dewni Jesus këdaace, ha det ha kude acum nhun. ^{7,8} Jesus hit: «Hawuule hakpame, yaan ka halante hoobo.» Abé ha kpuul,

^P 4:29 Mostarda kah frahe n btah, fkah fsoñ foon n krahe miin.

ha saan: «Wi a teŋ kē ñi, Jesus, Mbi ni Nhaale* ktede? N diile ha Nhaale ya a kam ñi tumna ha bsiim narahe.»

⁹ Jesus kpaan ma: «Abala bëmat na tuuk?» Ha weelkn ma: «Ftuuke da kah ‘Fkiir’, ya bë kpah. ¹⁰ N hac na bohce, kam ba yaan këdaace n bohce woobo.»

¹¹ Kkunba bëkpahe kah keh këntuŋ, bë ndok ha fñute. ¹² Abé bëwuule nahace sak Jesus: «Hit ba ha kkunba boknbo, ya ba mada yaata ha baan.» ¹³ Jesus yisn baan. Bëwuule nahace yaan ka halante, bë yaat ha kkunba, bë kah keh kkontu ksibm. Kkunba nahace det bë duunkële ha blibm n coke, bë nade.

¹⁴ Bëdokn n kkunba det bë tooh saan këya ha bëñaŋ n këbaabm, kë bëñaŋ n këntede sulni këbaabm. Bëñaŋ bëkpahe yaan ti tooha ñina wil diisni. ¹⁵ Bë sul Jesus, bë biik halante bëwuule yaatni keh. Wambu ha meese, ha tum yatn, mtiidn nhun lake kmboñ. Bëñaŋ teŋ kole. ¹⁶ Bëko maarani miin, bë saan wilma diisni kë halante nahace, kë wilma diisni kë kkunba. ¹⁷ Bë kac saka Jesus ya hi ki yaan ha këntede baan.

¹⁸ Nzal Jesus libni ha bsahe, hi bëwuule yaanni keh ha sak Jesus ya: «Yis ñi ntooh kë hu.» ¹⁹ Wetande Jesus cooh ma, ha saan: «Tooh ha kpaŋ di, ha bëyah di, a saan baan wil ndaŋ Faan di yah na ni, cale ha teŋni kësaar di.» ²⁰ Halante hoobo tooh ha yal saanta kë bëñaŋ n Dëkápole^q, kwil kndaŋ Jesus yah ma ni. Ubaat ti bëñaŋ miin.

Ksak na Jairu

(Ñin hat Mat.9:18,19; Luk. 8:40-42)

²¹ Jesus lake ha kësiin kolo n coke. Fkiir n bëñaŋ biktële ma. Këmoke ha kani ha fkiŋ, ²² halante bëtuukni Jairu, handañ n hodn n kësuce* n bëjudew, nzal ha biikni Jesus, ha kpuhe ha khiñ nhun. ²³ Ha hac ma bohce, ha saan: «Mbi da fuule ŋate fta fsoñ ha lood hah. N sak na ya hu tooh ta ma zoz fcif, a kiis ma, ya hi nki mada weeha.» ²⁴ Jesus tooh kë hun. Fkiir n bëñaŋ tooh keh kë hun, kate bë fiida bë kos.

Jesus kiisn haniin

(Ñin hat Mat.9:20-22; Luk. 8:43-48)

²⁵ Haniin holo, teŋ krese fcifmiin kë ksibm kë kësaake mat ma ni tum ksaham ndosti bsawma. ²⁶ Ha miida këfayé ha kcif n bënkiisn bëkpahe, ha waasat kbees nhun miin ha teŋni. Ha wote weeh, wetande ha teete kah usaake. ^{27,28} Ha siim këya na Jesus, abé ha tiidn: «Ndi N mada keh metn yatn nhun, N kah weeha.» Abé ha yaat ha fñuukn n fkiir n bëñaŋ, ha tooh ataan na Jesus, ha metn yatn nhun. ²⁹ Awakma ha siim ksaham ma buse yaanta, ha biik ha liite nhun ya wambu ha weeh. ³⁰ Këmoke nahace Jesus widn ya knmada yaan ha hun. Ha biizële ha kpaan: «Hala metn yatn da?» ³¹ Bënlaambe nhun saan ma: «Ha biik ya fkiir n bëñaŋ daadnde,

^q 5:20 Dëkápole zikn Baabm fcifmiin.

wetande ha bun kpaana: ‘Hala metn yatn da?’»³² Ha ñin bëñaŋ biktële ma ni, ñina hal yahni wil nahace.³³ Abé haniin, cale ha widni wilma yahnde ma ni, ha kole ha kpemek, ha bin ti ha suln Jesus, ha kpuhe acum nhun, ha saan ma fñaani.³⁴ Jesus saan kë hun: «Mbi da, nkob nklo di ha caaw na. Tooh kë fceehe, a weeh n kësaake koobo.»

Mbi na Jairu

(Ñin hat Mat.9:23-26; Luk. 8:49-56)

³⁵ Këmoke Jesus tikni saanta, bëñaŋ bëkolo hut ti ka kpaŋ na Jairu, bë saan: «Jairu, buse heeza Hanlaam, ya mbi di fuule lood.»³⁶ Wetande Jesus siim saan nahace, ha saan kë Jairu: «Kam kole, kob klo tide.»³⁷ Ha wote yisn hal ohal dooŋna nhun, keyëni Pedru kë Tiagu kë Joŋ, biyafaa ma.

³⁸ Këmoke bë kazni ha kpaŋ na Jairu, bë biik nkinzande ndaŋ, bëñaŋ njaan këfayé, bë nkuuka.³⁹ Jesus yaat ha saan baan: «Wi baa kah ti kinzande baa njaan? Mbi fuule ha wote lood, ha nkpuhn.»⁴⁰ Bë yal ma cera, wetande Jesus yaan baan. Ha num faa ma kë yaa ma, hat bëko ma kesmani. Ha yaat awila mbi riŋëni,⁴¹ ha zak fcif n mbi fuule, ha saan ma: ‘Talita kumi’, zikni: «Mbi fuule, N saan kë hu: Sit.»⁴² Awakma mbi fuule sit, ha fot. Ha teŋ keh krese fcifmiin kë ksibm. Ubaat ti bëñaŋ miin.⁴³ Jesus tooŋ baan bëdaale: «Kamna saanta hal

ohal wil woobo.» Ha hit baan ya bë ta ma ñaah suufn.

Bëñaŋ n Nasaré loh Jesus

(Ñin hat Mat.13:54-58; Luk. 4:16-30)

6 Jesus yaan, ha tooh kë bënlaambe* nhun ha bohce bë rahn ma ni.² Fleeh n kyabm, ha yal laamna, ha hodn n kësuce* n bëjudew. Bëñaŋ bëkpahe siim ma ni, ubaat ti baan bë nkpaan: «Anuma ha yaan ti kë kwil koobo? Hala ñaah ma msire boobo? Abala ha mat yah këdeele koobo?»³ Hundi kah hanfaah n ktakba. Ha kah mbi na Maria, biyayaa ma na Tiagu, kë José, kë Judas, kë Simon. Bëbiyayaa ma bëniin bë kah anuboh kë ba.» Abé bë leyta ma.⁴ Jesus saan baan: «Bëñaŋ n bohce miin bë mat cim handiisn n kënum ni Nhaale*, wetande ha fñuukn n bëyah nhun, kë bëñaŋ n kpaŋ nhun, bë wote ma mat cim.»⁵ Ha wote keh mada yaha këdeele ahace. Ha tum kcif nhun ktede n bësaake bëduuli bëtide, ha kiisn baan.⁶ Ubaat ti Jesus, cale bë wotni kob klo ha hun.

Jesus hit bënlaambe* nhun

(Ñin hat Mat.10:5-14; Luk. 9:1-6)

Jesus tooh ha kpaŋ kpaŋ ha nlaam keh bëñaŋ.⁷ Ha tuuk bënlaambe nhun fcifmiin kë bësiibm, ha hit baan bëtooh bësiibm bësiibm. Ha ñaah baan knmada

n yaanna bëwuule. ⁸ Ha ya baan ya: «Kamna numa wil owil ha bsin, keyëni fbalak. Kamna numa suufn, kate boote, kate kbees, ⁹ kate kyatn ksibm. Baa tum kfote ha khiñ.» ¹⁰ Ha saan baan: «Ha hodn baa yaatni, meesëna ahace kate baa bin yaan ka këbaabm nahace. ¹¹ Ndi awila wolo bëñaŋ wote baa maamat, ndi bë wote baa naŋ siima, këmoke baa yaanni ka bohce nahace, yiŋna ntunda kani khacn n khiñ diin, toŋna duube baan.» ¹² Bënlaambe na Jesus bë yaan bë nsaan bëñaŋ ya bë ta bes nhurke n klume baan. ¹³ Bë bes bëwuule bëkpahe, bë yok bësaake bëkpahe kë yoke, bë nkiisn baan.

Këloode na Joŋ matni wasa bëñaŋ kko

(*Ñin hat Mat. 14:1 - 12; Luk. .3:19,20; 9:7 - 9*)

¹⁴ Ftuuke na Jesus yaan fsaw bohce miin, kate halame Hërodes siim fun. Bëkolo saan: «Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, sit ha këloode; kambe nweebe ha teŋ ti knmada n yaha këdeele koobo.» ¹⁵ Bëkolo saan: «Ha kah Elias.» Bëkolo saan hat: «Ha kah handiisn n kënum ni Nhaale*, cale bëko n këmoke yoh.» ¹⁶ Wetande nzal halame Hërodes siimni wil woobo, ha saan: «Ha kah Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, hi ma N hitni desna këledn. Bësit ma ha këloode.»

¹⁷⁻¹⁹ Hërodias kah yoh haniin na Filipi, kani biyafaa ma na Hërodes, wetande Hërodes bin numde kë

Hërodias. Kambe nweebe Joŋ saan kë Hërodes ya: «Hu a wote yoh reeŋ zula haniin n biyafaa di, tikni weehe.» Abë Hërodias ha mac keh Joŋ, ha naŋ ma haba, wetande ha wote mada, cale Hërodes lohni kë hun, ha hit kpeefa nhun kmboñ. Ya Hërodes hit keh zaka Joŋ, ha ruuf ma ha hodn n këdaŋ, kambe na Hërodias. ²⁰ Wetande Hërodes kole keh Joŋ, ha widn ya ha kah halante haluuse uñaani. Hërodes mat keh naŋ siimna saan na Joŋ, wetande ha mat keh lurzande ha mtiidn nhun.

²¹ Ha bsaw, Hërodias fuŋ këdeele ha fleeh Hërodes matni yah fume n bniin. Ya ha kaza bëndaŋ n flame, miin kë bëndaŋ n knkoola, miin kë bëñaŋ n ktuuke n bohce n Galileya, bina ti ha fume n bniin nhun. ²² Mbi fuule na Hërodias yaat ha fntas n fume, ha ñire. Hërodes kë bëñaŋ ma ha kazani, bësumande bëdaale kë ñire nhun. Hërodes saan kë hun abó: «Sak ñi wilma a naŋni, N kah na wun ñaah.» ²³ Ha diile ha saan: «Kwil miin a sakni ñi, N kah na ñaaha, seh kate fñuukn n flame da.»

²⁴ Mbi fuule yaan, ha tooh kpaan yaa ma: «Wi N kah ma saka?» Yaa ma weelkn ma: «Sak bko na Joŋ matni wasa bëñaŋ kko.» ²⁵ Ha yaat ha fntas, ha det tooha acum n halame, ha saan ma: «N naŋ bko na Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, ha këbele këndeec.» ²⁶ Halame wale asaar bëdaale, wetande cale ha diilëni ha ŋmaara n bëñaŋ ha kazani, ha

saake loha ksak nahace. ²⁷ Abé, halame hit nkoola n kékpeef, ya ha ta tooh caak caak, ha num ti bko na Joŋ. Abé nkoola tooh ha hodn n kēdaŋ, ha desn bko nhun. ²⁸ Ha num ti bko nhun ha kēbele kēndeec, ha ñaah mbi fuule. Mbi fuule ñaah bun yaa ma. ²⁹ Nzal bēnlaambe* na Joŋ siimni wil woobo, bē tooh bē yid sumi na Joŋ, bē kpeb.

**Jesus ñaah wil n woma ha
bēlante kkontu kcif**

*(Ñin hat Mat.14:13-21; Luk.
9:10-17; Joŋ 6:1-14)*

³⁰ Kēmoke bēnhitn* nhun lake ti ni ha hun, bē saan ma miin kwil bē yahni kē kwil miin bē laam ti ni bēñaŋ. ³¹ Jesus saan baan: «Wana bē toohna awila diinkani, ba ki yabm nduuli.» Ha saan abé, kambe n bēñaŋ bēkpahe kah ti ni bina bē nyaan, kate Jesus miin kē bēnlaambe* nhun bē wote teŋ fceehe n womtina. ³² Bē lib ha bsahe n wede, baan bētide, bē tooh awila diinkani. ³³ Fkiir n bēñaŋ n kēbaabm miin, bē biik baan kēmoke bē kani luusa, bē widn baan. Abé bē tooh kē khiñ, bē hote baan.

³⁴ Nzal Jesus yaan ti ni ka bsahe, ha biik fkiir n bēñaŋ bēkpahe, ha teŋ kēsaar baan; ya bē kah cale ksaaka wotni teŋ hadokn. Ha kac baan laamna kwil kpahe. ³⁵ Kēmoke leeh kac ni yoola, bēnlaambe nhun sul ma, bē saan: «Awila

woobo diinka. Leeh yool. ³⁶ Ya baan ya bē ki luus, ya bē ki tooh ha nkpaŋ kē kēntede sulni, ya abé bē ki mada tooha wusa wil n woma.» ³⁷ Wetande Jesus weelkn baan: «Baa teema ñaahna baan wil n woma.» Bē kpaan ma: «Ndi ba mada tooha wusa kboŋ n kemi ksibm n kbees n brata^r, bē ñaaha bēñaŋ bē wom?» ³⁸ Ha kpaan baan hat: «Kboŋ kdeeme na baa teŋ? Toohna baa ñin.» Kēmoke bē ñintēni bē saan ma: «Kboŋ kcif kē ksele bēsibm.»

³⁹ Jesus saan bēnlaambe* nhun, ya bē ki baan hit miin meesēna ha ruutn, fnzuh fnzuh. ⁴⁰ Abé bē meese, bēkolo kemi, bēkolo bēñaŋ bēsibm kē fcifmiin. ⁴¹ Jesus yid kboŋ kcif keebe, kē ksele bēsibm, ha yuudn kkit nhun ha ñin ha haala, ha ya Nhaale abeni, ha ham kboŋ, ha ñaah bēnlaambe nhun. Abé bē ñaah kun fkiir n bēñaŋ. Ha lake ha ham ksele bēsibm, ha ñaah bēñaŋ miin. ⁴² Bēñaŋ miin wom, bē mom. ⁴³ Bē ced ŋata n kboŋ kē ŋata n ksele, bē riiz kkuta fcifmiin kē ksibm. ⁴⁴ Bēlante womni kboŋ bē kah keh kkontu kcif.

Jesus fot ktede n wede

(Ñin hat Mat.14:22-33; Joŋ 6:16-21)

⁴⁵ Awakma Jesus hit bēnlaambe* nhun liba ha bsahe n wede, ha saan: «Hotēna, baa nyawar ha kēsiiŋ keela, Betsaida. N kah ŋate saanta kē bēñaŋ ya bē ki luus ciike.» ⁴⁶ Nzal ha sawni saanta kē

^r 6:37 Brata kah fwuume fñada teŋni nkpal, bēmatni mekes kbees kē bun.

baan: ‘Baa waahtina,’ ha diis ha tooh ha fñute, saanta kë Nhaale.

⁴⁷ Nzal leeh yoolni, bsahe kah keh ha fñuukn n coke, awé Jesus ɲate hun hoodn ha kësole. ⁴⁸ Jesus biik ya bë loola sama, ya bënziñ keh faafe kani keh acum. Këmdes, Jesus suln baan, ha nfot ktede n wede, ha naɲ keh diisa acum. ⁴⁹ Këmoke bënlaambe* nhun biik ma ni ha nfot ktede n wede, bë taankat keh ya ha kah hawiɲ, bë kpuul këfayé. ⁵⁰ Ya baama miin bë biik ma, bë kpemek. Awakma Jesus saan kë baan ya: «Satna khiiñe. Ñi hun. Kamna kole.» ⁵¹ Ha lib ha bsahe ha meese kë baan. Faafe weeh. Bënlaambe nhun bë tiidn bëdaale, ubaat ti baan. ⁵² Ya bë wote ziinra këdeele n kboɲ, kambe n sat n kko baan.

Jesus kiisn bësaake n Jënesaré

(Ñin hat Mat.14:34-36)

⁵³ Bë desn coke, bë tooh ha fyawar n Jënesaré. Bë kaz, bë hal bsahe. ⁵⁴ Këmoke bë yaanni ka bsahe, bëñaɲ reske Jesus. ⁵⁵ Bë det tooha kësiɲ kësiɲ miin. Këya n mbin nhun yaan kësaw bohce nahace miin. Bë kac numa ti bësaake ha yeenda, ha kwila miin bë siimni ya Jesus kani. ⁵⁶ Awila miin ha diisni, ndi ha këbaabm, ndi ha këntede, ndi ha kpaɲ, bë num ti bësaake awila bëñaɲ matni rat, bë sak Jesus ya he ta baan yis metna tide kësudn n yatn nhun. Hal ohal metni wun, ha weeh.

Ñite n bënkiinde

(Ñin hat Mat.15:1-9)

7 Fleehe folo, këfaade n bëfarisew* bin rat kë Jesus, kë bënlaam bëkolo n Fhite na Moisés, yaan ti ni ka Jerusaleɲ. ² Bë biik bënlaambe bëkolo na Jesus bë nwom kë kcif klore, ntaɲ dooɲna kncembëra n wasa kcif.

³ Ya bsuul miin n bëjudew bë keyé womti ntaɲ wasa kcif baan kënlakëre këkpahe, wetande bëfarisew yof baan miin riɲna klaambe knkiinde n bëfaa baan. ⁴ Ya nzal bë lake ti ni ka feera, há bë wote wasa kcif, bë keyé womti. Ya bë mat riɲ kwil kpahe n klaambe knkiinde, cale n bwasa n ftifn, fcile n wede, fcile fwuume, kë ntaare.

⁵ Bëfarisew kë bënlaam n Fhite na Moisés kpaan Jesus: «Kambe nwi ha bënlaambe di bë wote dooɲ klaambe knkiinde n bëfaa ba, wetande bë wom ntaɲ wasa kcif baan?» ⁶ Jesus weelkn baan, ha ya baan ya: «Bëndookële! Isaias saan yoh fñaani këmoke ha caacn yoh saan kambe diin, cale ukani utilat:

‘Bëñaɲ boknbo bë mat ñi cim
kë sum baan

wetande khiiñe baan daac ñi.

⁷ Bë ncim ñi ha fwabm
ya bë mat laam fhite n bëlante,
usa ndi fkah Fhite ni Nhaale.’

⁸ Abé baa leyta klaambe ni Nhaale, baa ndooɲ bñite n bëlante.» ⁹ Jesus bun saanta. «Baa teɲ brebet n loha Fhite*

ni Nhaale, ya baa mada riŋna klaambe knkiinde n bëfaa diin. ¹⁰ Ya Moisés saan fñaani: ‘Cim faa di kë yaa di. Halma saani wohe na faa ma kë yaa ma bë reeŋ ma haba.’ ¹¹ Wetande baa, baa mat laam ya ndi hal teŋ wil ha madani fuŋa faa ma ndi yaa ma, há saan baan ya zaame kah kñaah ko ni Nhaale; ¹² abé wambu baa yis ma ya hi moke yah wil wolo madani fuŋa faa ma ndi yaa ma. ¹³ Baa mat loh Saan ni Nhaale, baa nbazat fun kë bñite diin matni yawtande ha bëfaa kate kmbi diin. Abé kwil kpahe baa matni yah mebtandëni kë koobo.»

Wil madani rukna bëñaŋ

(Ñin hat Mat.15:10-20)

¹⁴ Jesus tuuk ti bëñaŋ, ha saan baan: «Baa siimna Ñi miin, ya baa mada ti zaka fñaani. ¹⁵ Wil hal womni wote ma mada rukna, wetande wil yaan ti ni ka fhiinne nhun umat ma rukna. ¹⁶ [Hal teŋni klo ki n siima, hi nkis klo.]]

¹⁷ Këmoke ha ŋatëni bëñaŋ, ha yaat ha hodn, bënlaambe nhun kpaan ma: «Saan ba nziikn n saan nahace?» ¹⁸ Ha ya baan ya: «Baa hat, baa wote zak fñaani? Baa wote widn ya wil hal womni ndi ha siikn, usaake ma rukna. ¹⁹ Ya wote yaat ha fhiinne nhun, wetande ha bñefe, abé umat yaan ha liite nhun.» Abé Jesus saan ya wil n wome miin kah

uñaani. ²⁰ Ha bun saanta: «Wil yaan ti ni ka fhiinne n bëñaŋ, wumna mat baan rukna. ²¹ Ya ha khodol n fhiinne n bëñaŋ na umat ti yaan ntiidn wohe, bnaŋe, fyeem, fnhabde, ²² bwusn n liite, këhirab, bwohnklo, këndookn, bwooy n këduutar, fmoonde, fmehde, kënyuudn, këyoor. ²³ Kwil kwohe koobo miin matti yaan khodol n fhiinne, kumna mat rukn bëñaŋ.»

Nkobna nklo n haniin hayobdi

(Ñin hat Mat.15:21-28)

²⁴ Jesus sit kahace, ha tooh ha bohce n Tiru kë Sidoŋ, ha yaat ha hodn wolo. Ha wote naŋ ya bëñaŋ ta widn awila ha kani, wetande ha wote mada suhëna. ²⁵ Teŋ ha bohce nahace mbi fuule, hawuule yaatni keh. Yaa ma siim këya na Jesus. Ha kek ma, ha tooh kpuhe ha khiñ nhun. ²⁶ Haniin hoobo bë deehma ha bohce n Sirofënísia; ha mat saan fnsaanna n Gregu. Ha sak Jesus ya hi ma bes hawuule ha bko n mbi nhun. ²⁷ Jesus saan ma ya: «Yis kmbi mom ti këtiitn. Ya wote boñ yida suufn n kmbi, kpada kbitn.» ²⁸ Haniin nahace weelkn ma, ha ya ma ya: «Kcoso, Faan da, wetande bitn mat kah khacn n fzozn, bë ced kŋata n suufn kmbi matni kpalak ha bohce.» ²⁹ Jesus saan ma: «A saan kmboñ. A mada luusa, ya hawuule nahace yaan ka mbi di.»

³⁰ Nzal haniin nahace kazni ha kpaŋ, ha weetn mbi nhun ha riŋe ha mtaare, ya hawuule yaan keh ha hun.

**Kënkiisn n halante
hadinmi, lem saakëni saan**

³¹ Jesus yaan ti ka bohce n Tiru, ha diis ti bohce n Sidoŋ kē baabm n Dëkápole^s, ha tooh kate ha coke n Galileya. ³² Bë num ma ti halante hadinmi, ha wote mat saan. Bë sak Jesus ya hi tum kcif nhun ktete n halante nahace. ³³ Jesus yaan halante ha fkiir n bëñaŋ, ha num ma ha kësiiŋ, ha bodn ma mbi n kcif ha këlo. Ha tufac, ha metn ma kē kun ha këdemet. ³⁴ Ha yuudn kkit nhun ha haala, ha yaabm këfayé, ha ya ma ya: «Efata»; uzikn: «Wuufte.» ³⁵ Awakma, klo nhun wuufte, këdemet nhun kpasële, ha nsaan kmboñ. ³⁶ Jesus saan kē bëñaŋ miin kani ahace: «Kamna saanta hal ohal kwil koobo.» Wetande, cale Jesus teetëni kah coohna bëñaŋ saanta, abé bë teete kah saanta. ³⁷ Bëñaŋ nahace bë kpoornde, bë nsaan; «Kwil miin ha yahni kah kbonce. Kate bëdinmi bë nsiim, bësaake saan bë nsaan.»

**Jesus ñaah wil n woma ha
bëñaŋ yofni kkontu ktahle**

(Ñin hat Mat.15:32-39)

8 Kleeh diis nduuli, fkiir n bëñaŋ suce hat keh, bë biktële Jesus. Bë wote

teŋ wilolo wi n woma. Abé Jesus tuuk bënlaambe* nhun, ha saan kē baan: ² «N teŋ kësaar n bëñaŋ boknbo, ya bë kah kē ñi kleeh khobm, bë wote teŋ wilolo wi n woma. ³ Há N hit baan ciikëna kē kul, bë kah wiise ha bsin; ya békolo yaan ti këdaace.» ⁴ Wetande bënlaambe nhun weelkn ma: «Anuma bë kah ti fuŋna kboŋ kani reeŋna bëñaŋ békpahe boknbo, awila diinkani woobo?» ⁵ Jesus kpaan baan: «Kboŋ kdeeme na baa teŋ?» Bë saan ma ya: «Kcif kē ksibm.»

⁶ Ha hit bëñaŋ ya bë ta meese ha bohce. Ha yid kboŋ kcif kē ksibm, ha ya Nhaale abeni, ha ham kboŋ ha ñaah bënlaambe nhun demna bëñaŋ nahace. Abé bë yah. ⁷ Bë teŋ hat ksele bësoñ békolo. Jesus ya Nhaale abeni kē ksele, ha saan bënlaambe nhun ya bë ta baan dem bëñaŋ. ⁸ Bë wom miin, bë mom. Kŋata riiz kkuta kcif kē ksibm. ⁹ Bëñaŋ womtini bë ŋat reeŋna kkontu ktahle.

Jesus saan baan ya: «Waahtina.» ¹⁰ Këmoke nahace, Jesus kē bënlaambe nhun bë lib ha bsahe n wede, bë tooh ha bohce n Dalmanuta.

Bëfarisew bë sak këdeele

(Ñin hat Mat.16:1-4)

¹¹ Këfaade n bëfarisew bë kaz, bë yal fnkpeelnde kē Jesus. Bë naŋ ya Jesus ta baan keedn ktoŋële bin ti ni ka haala. ¹² Jesus yaabm këfayé, ha saan: «Kambe nwi bëñaŋ n wambu kah ñi

^s 7:31 Dëkápole zikn «Baabm fcifmiin.»

saka ktonjële? Kcoso N saan baa ya, N keyé baan keedna këdeele.»¹³ Ha ŋat ti baan, ha lib hat ha bsahe, ha yawar ha kësiin keela n coke.

Kta bëfarisew matni biim kboŋ

(Ñin hat Mat.16:5-12)

¹⁴ Bënlaambe na Jesus bë zile numa wil n woma. Ha bsahe n wede bë teŋ fboŋ foodn tide. ¹⁵ Jesus tooŋ baan, ha saan: «Ñina kmboñ. Baa tum klo kmboñ ha tah n bëfarisew matni biim kboŋ, kë tah na Hërodes.» ¹⁶ Bënlaambe nhun nkpeelnde baan bëtide, bë saan ya: «Jesus saan abé cale ba wotni teŋ kboŋ.» ¹⁷ Jesus siim wil bë kani saanta, abé ha kpaan baan: «Ndi kambe nwi ha baa kah kpeelnde ya baa wote teŋ kboŋ? Baa wote tiita zak fñaani? Baa tik ha bdiin kko, kate bë wote mada ziinrana? ¹⁸ Há baa teŋ kkit kë klo, kambe nwi baa wote kah biika, baa wote kah siima? Baa wote hoonze? ¹⁹ Ya nzal N hamni kboŋ kcif ha bëlante kkontu kcif, kkuta kdeeme na baa ced n kboŋ ŋatëni?» Bë weelkn ma: «Fcifmiin kë ksibm.» ²⁰ «Ya nzal N hamni kboŋ kcif kë ksibm ha bëlante kkontu ktahle, kkuta kdeeme na baa ced ha kboŋ ŋatëni?» Bë weelkn ma: «Kcif kë ksibm.» ²¹ Jesus bun kpaana: «Abala baa wote tiita zak fñaani?»

Jesus kiisn hafoome n Betsaida

²² Jesus kaz ha këntede n Betsaida. Bë num ma ti halante hafoome, bë sak Jesus ya hi ma zozn kcif. ²³ Jesus zak hafoome ha fcif, ha num ma ha kësiin n kpaŋ. Ha tufac ma ti ha kkit, ha tum kcif ktete nhun, ha kpaan ma: «Hu nbiik wilolo?» ²⁴ Abé halante yuudn kkit, ha saan: «N biik bëñaŋ, wetande bë meb cale mdiik n btah kani fota.» ²⁵ Abé Jesus bun tumna kcif ha ktete n kkit nhun. Halante ñin kmboñ, ha kiisële, ha nbiik kmboñ kwil miin biktële ma ni. ²⁶ Jesus hit ma: «Tooh ha hodn di.» Ha saan: «Kam tooha wambu ha kpaŋ ma yaan ti ni.»

Pedru haah fñaani ya Jesus kah Mësias

(Ñin hat Mat.16:13-20; Luk. 9:18-20)

²⁷ Jesus yaan kë bënlaambe nhun, bë tooh ha kpaŋ kolo ha bohce n Sesareya na Filipi. Ha bsin ha kpaan bënlaambe nhun: «Hala bëñaŋ mat saan ya N kah?» ²⁸ Bë weelkn ma: «Bëkolo saan hu a kah Joŋ matni wasa bëñaŋ kko; bëkolo saan hu kah Elias; bëkolo saan hu kah handiisn n kënum ni Nhaale*.» ²⁹ Jesus bun saanta: «Baa, wi baa tiidn ha Ñi?» Pedru weelkn ma, ha saan: «Hu a kah Mësias.» ³⁰ Abé Jesus tooŋ baan: «Kamna saanta hal ohal saan woobo.»

**Jesus saan wil n këloode
nhun kë bsit ni këloode**

(*Ñin hat Mat.16.21 - 23; Luk. .9:21, 22*)

³¹ Abé Jesus yal baan kah laamna: « Mbi n Halante reeñ miidana bëdaale. Bënda n bëñañ, kë bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bënlaam n Fhite na Moisés, bë kah ma bina loha, bë kah ma bina haba, wetande ha kah tenka kleeh khobm, bë kah ma sitna ha këloode.»

³² Jesus saan fñaani. Wetande Pedru tuuk ma ha kësiinj, ha yal ma kpeela: «Kam saanta abé.» ³³ Jesus biizële, ha ñin bënlaambe nhun, ha ñarde Pedru: «Yaan ka acum da, Satanas^t, ya a wote ziinra kwil ni Nhaale, wetande kwil n bëlante tide.»

**Hal ohal reeñ numa
fbalak fñaandat nhun**

(*Ñin hat Mat.16.24 - 28; Luk. .9:23 - 27*)

³⁴ Këmoke kolo, Jesus tuuk fkiir n bëñañ, kë bënlaambe nhun, ha saan kë baan: «Halma nañni ñi dooña, hi duulkn bko nhun teema, hi nki dufn fbalak fñaandat nhun n këloode, ha dooñ ñi. ³⁵ Ya halma nañni caawa fyabm nhun, ha kah fun madna, wetande ho ma madni fyabm nhun kambe n fñeñe da kë fñeñe n Kënum Këbonce, hal nahace kah bina caawle. ³⁶ Ya wi kpal hal mor fyeré miin, há madn bko nhun

teema? ³⁷ Ndi wi hal mada bazatna kë flide nhun?»

³⁸ «Abé, halma teñni këduutar da kë këduutar n Saan da, ha fñuukn n bëñañ bëñañte, kë bëlume boknbo; ya hat Mbi n Halante kah bina duuturna hal nahace, nzalma ha kah ti ni bina, kë Knzaan bëñaani, ha fñadna n Faa ma.»

9 Jesus saan baan hat: «Kcoso N saan baa ya, bëñañ bëkolo nbaa kani anuboh, keyëni bina looda ntañ biika Flame ni Nhaale* kaz kë knmada.»

Bweelket na Jesus

(*Ñin hat Mat.17:1-13; Luk. 9:28-36*)

² Kleeh kcif kë foodn diis, Jesus yid Pedru kë Tiagu kë Joñ, ha num baan bëtide, ha fñute fuude. Liite nhun weelkande cale wolo acum baan. ³ Yatn nhun ñad, ulake uhii nlik. Wote teñ handakn holo ha fyeré mada ni wun hii na abé. ⁴ Wambu bënlaambe biik Elias kë Moisés, bë nkpeelnde kë Jesus. ⁵ Abé Pedru saan kë Jesus: «Hanlaam, uboñ ya bë ñate anuboh. Bë kah mekesna nyañ hobm, boodn bin di, beela bi na Moisés, beela bi na Elias.» ⁶ Pedru wote widn wilma ha kani keh saanta, ya bë kpemek bëdaale. ⁷ Fmil wala ti, fleez baan kë këmbiicña nfun. Ledn yaan ti ka fmil, fsaan: «Hoobo kah mbi da, N ñeñni, baa siimbële ma.» ⁸ Awakma tide bënlaambe nhun ñin bë biktële, bë

^t 8:33 Satanas kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

wote biik hal ohal. Jesus tide na bë biik.

⁹ Nzal bë kah ti ni walëna ka fñute, Jesus toonj baan ya: «Kamna saanta hal ohal wilma baa biikni, kate nzal bësitni Ñi, Mbi n Halante, ha këloode.»

¹⁰ Baan bë siim saan nahace, wetande bë kpaande wi saan na Jesus zikn, këmoke ha saan: «Bsit n këloode.» ¹¹ Bë tooh kpaan Jesus, bë saan: «Ndi kambe nwi bënlaam n Fhite na Moisés saan ya Elias reej ti bina këtiitn?» ¹² Jesus weelkn, ha saan baan: «Kcoso Elias kah ti bina këtiitn, lakna kwil miin. Wetande kambe nwi na ukah utilat wil Mbi n Halante ya ha reej miidana kënkpahe, bë kah ma cera. ¹³ Wetande N saan baa ya Elias bin ti yoh; bë yah ma miin wil bë nañni, cale ukani utilat wil nhun.»

Jesus besnde hawuule ha mbi dufële
(Ñin hat Mat.17:14-21; Luk. 9:37-43a)

¹⁴ Nzal bë kazni këntun n bënlaambe nhun bëkeela, bë biika bëñañ bëkpahe biktëlmi baan, ya bënlaam n Fhite na Moisés bëkolo bë nkpeelnde keh kë baan. ¹⁵ Awakma bëñañ bëkpahe biikni Jesus, bë fiir, bë det bë tooh ma sum. ¹⁶ Jesus kpaan baan: «Wi baa kah kpeelndëna?» ¹⁷ Hoodn n fkiir n bëñañ weelkn ma: «Hanlaam, N num ti mbi da lante, hawuule yaat ma, ha cooh ma saanta. ¹⁸ Këmoke hawuule zak ma ni, ha mat ma kpad ha bohce, mbi dufële

mat yaan nluuzna, ha nwomor ksic, ha ndaadat. N sak bënlaambe di, ya bë kah bes hawuule nahace, wetande bë wote mada.»

¹⁹ Jesus weelkn baan: «Bëñañ wotni tej nkob nklo. Kate nzala N kah kaha kë baa? Kate nzala N kah miidana kë baa? Numna ma ti.» ²⁰ Nzal bë num ma ni ha hun, hawuule nahace biik Jesus, ha yij mbi nahace këfayé, ha kpad ma ha bohce, ha nfir, ha yaan nluuzna. ²¹ Jesus kpaan faa ma: «Këmoke kala ha kah abó?» Faama weelkn ma: «Nzalma ha kani uson. ²² Kënlakëre bëkpahe ha mat ma kpad ha kcoohe, kë wede, wil n haba nhun. Wetande, ndi a mada yaha wilolo, tej asaar ba, a fuñ ba.» ²³ Jesus saan ma: «Ndi a mada kobnklo? Kwil miin mada kaha ha ho tejni kobni klo.» ²⁴ Awakma, faa ma n mbi hasële kë nkula ha kkit: «N kob klo, bun ñi nkob nklo ndinzandëni.»

²⁵ Jesus biik ya bëñañ bëkpahe kah ti deta bina ha hun. Ha ñarde hawuule, ha ya ma ya: «Hawuule saakëni saan, hadinmi, N hit na, yaan ka hun, kam lake a yaata ha hun.» ²⁶ Abé hawuule yij ma këfayé, ha kpuul, ha yaan. Mbi nahace ñate cale uloode, abé bëñañ bëkolo saan ya ha lood. ²⁷ Wetande Jesus zak ma ha kcif, ha dufn ma, abé ha sit ha cete.

²⁸ Nzalma Jesus lakëni ha hodn, bënlaambe nhun* kpaan ma ha kësiij: «Kambe nwi ha ba saake besa hawuule

heebe?»²⁹ Ha weelkn baan: «Ya bsuul n bëwuule beeknbe keyé mat yaan ntañ ksak ha Nhaale [kë kyunyuña.]».

Jesus bun saanta wil n këloode,

kë bsit n këloode nhun.

(Ñin hat Mat.17:22,23; Luk. 9:43b-45)

³⁰ Jesus yaan kë bënlaambe nhun, bë diis kahace, tooh ha Galileya. Jesus wote nañ ya hal ohal widn awila ha kani.

³¹ Ya Jesus nlaam bënlaambe nhun, ha saan baan ya: «Ñi, Mbi n Halante, bë kah ñi bina ñaaha ha kcif n bëlante, bë kah ñi bina haba. Fleeh fnhabal bë kah ñi bina sitna ha këloode.»³² Ya baan bë wote zak fñaani saan woobo, wetande bë kole ma kpaana.

Hala teete teñ kpal?

(Ñin hat Mat.18:1-5; Luk. 9:46-48)

³³ Bë kaz ha Kafarnaun. Nzal bë yaatni ha hodn, Jesus kpaan bënlaambe nhun: «Wi na baa kah ti kpeelnde ha bsin?»

³⁴ Wetande bë cooloh, ya ha bsin bë kpeelnde keh ya hala kah kaha handa .

³⁵ Jesus meese, ha tuuk baan fcifmiin kë bësibm, ha saan baan: «Ndi hal nañ kaha këtiitn, ha teñ nate ha bsaw n bëkeela, ha kah kaha hasif n bëkeela miin.»

³⁶ Jesus yid ti mbi soñ, ha tum ma ha fñuukn baan, ha tebe ma ha kcif, ha saan bënlaambe nhun: ³⁷ «Halma yid

hoodn n kmibi ksooñ boknbo, ha ftuuke da, ñi ha yid. Hal ma yidni ñi, ha wote yid ñidi tide, wetande Hi ma hit ti ni ñi.»

Halma keyëni hamace ba, ha kah hin ba

(Ñin hat Luk. 9:49,50)

³⁸ Joñ saan kë Jesus: «Hanlaam, ba biik halante holo mbesnde bëwuule ha ftuuke di. Bë cooh ma, ya hun keyé hin ba.»³⁹ Wetande Jesus weelkn ma: «Kamna ma coohna. Hal holo keyé yah këdeele ha ftuuke da, ha lake ha saan wohe da.»⁴⁰ Halma wote ni kah hamace ba, ha kah hin ba.

⁴¹ Kcoso N saan ba ya: Halma ñaahni baa ftifn n wede baa siikn, cale baa kani bëko na Kristu, hal nahace bëkah ma bina yehtëna.»

Usaarat yaha flume

(Ñin hat Mat.18:6-9; Luk. 17:1,2)

⁴² Jesus bun saanta: «Halma tumni hoodn n kmibi bësoñ boknbo kobni klo ha ñi, kate ha yah wohe, uboñ ya hal nahace bë ta ma hal flaakn fndañ ha këledn, bë kpad ma ha coke.»⁴³ Há fcif di tum na ha yah flume, a fun desn. Uboñ ya hu yaat ha fyabm n bsawma kë fcif foodn, ufoon yaata awila n bsiim narahe kë kcif ksibm, ya kcoohe nahace keyé mat mote.⁴⁴ [Awila nkow keyëni looda; kcoohe keyëni motëna.]⁴⁵ Há fhiñ di tum na a kobe ha flume, a fun

desn. Uboñ ya hu yaata ha fyabm n bsawma, kë fhiñ foodn, ufoon ya bë ki na kpad awila n bsiim narahe kë khiñ ksibm, ya kcoohe nahace keyé mat mote. ⁴⁶[Awila nkow keyëni looda; kcoohe keyëni motëna.] ⁴⁷Há fkit di tum na a kobe ha flume, tah fun. Uboñ yaata ha Flame ni Nhaale* kë fkit foodn, ufoon ya bëki na kpad awila n bsiim narahe kë kkit ksibm, ya kcoohe nahace keyé mat mote. ⁴⁸[Awila nkow keyëni looda; kcoohe keyëni motëna.]

⁴⁹Ya bëñañ miin bë kah baan zuukatna kë kcoohe, cale bëmatni zuukat tiw kë toom. ⁵⁰Toom boñ. Wetande há fnzubna n toom mad, abala bë mada fun lakna? Teñ fnzubna n toom ha kyabm diin, baa tenjäna hat fceehe.»

Bwaasërande n bnume

(Ñin hat Mat.19:1-12; Luk. 16:18)

10 Jesus yaan ahace, ha tooh ha bohce n Judeya, ha yawar bsor n Jordoñ. Fkiir n bëñañ sucnde bëbiktële ma. Ha laam baan cale ha ñitëni yaha. ²Bëfarisew bin ti awila Jesus kani, bënliij ma bë kpaan ma klo: «Ya ndi halante teñ fñaani waasndëna bnume kë haniin nhun?» ³Jesus weelkn baan: «Wi Fhite na Moisés saan?» ⁴Baan bë saan: «Moisés saan ya halante mada

tila këkarta n bwaasërande, abé hi waasndëna kë haniin nhun.»

⁵Jesus weelkn ha saan baan: «Moisés til baa fhite foobo kambe n bloh nksiim diin. ⁶Wetande, nzal Nhaale mekesni fyeré, ha mekes bëñañ halante kë haniin. ⁷Kambe nweebe halante kah yisa ti faa ma kë yaa ma, ha woñde kë haniin nhun. ⁸Ya baan bësibm bë ki lake liite woodn. Abé, bë wote kah bësibm, wetande bë lake liite woodn. ⁹Kambe nwoobo, wilma Nhaale woñorni, halante wote wun reeñ waasarna.»

¹⁰Nzal bëkazni ha hodn, bënlaambe na Jesus bun ma kpaana wil nahace. ¹¹Hundi saan baan: «Halante ohalante waasndëni bnume kë haniin nhun, ha tooh numde kë haniin holo, ha nlum ha haniin nhun n këtiitn. ¹²Ndi haniin yisn ti halante nhun, ha tooh bnume kë holo, ha nlumde ha halante nhun n këtiitn.»

Kmbi ksooñ kë Flame ni Nhaale*

(Ñin hat Mat.19:13-15; Luk. 18:15-17)

¹³Bëñañ bëkolo n num ti kmbi ha Jesus, ya he ta baan zoz kcif. Wetande bëlaambe nhun kpeeñ kë bëñañ nahace. ¹⁴Nzal Jesus biikni kwil koobo, ha wote sumande, ha kpeeñ kë baan abo: «Baa yisna kmbi bin ti ha Ñi, kamna baan

coohna. Ya Flame ni Nhaale* kah fo n kmbi bësoñ. ¹⁵ Kcoso N saan baa: Halma wotni yid Flame ni Nhaale* cale mbi soñ, kate këmboodn ha wote mada yaata ha fun.»

¹⁶ Abé ha mook baan, ha tum kcif ktede baan, ha waakn baan.

Bëbani kë Flame ni Nhaale*

(Ñin hat Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)

¹⁷ Nzal Jesus cedni bsin, luusa, halante holo det ti ha kude acum nhun, ha kpaan ma: «Hanlaam habonce, wi N mada yaha ya N mada ti weetna fyabm n bsawma?» ¹⁸ Jesus kpaan ma: «Kambe nwi a tuuk ti Ñi hal kmboñ? Wote tej hal luuse keyëni Nhaale. ¹⁹ A widn fhite foobo: Kam nanje; kam hab; kam yeemna; kam ham klec; kam dookna; cim faa di kë yaa di.»

²⁰ Wetande ha weelkn, ha saan ma: «Hanlaam, N riñ kwhite nahace miin këbiite kësoñ da.» ²¹ Jesus ñin ma, ha ñeñ ma, ha saan: «Wil woodn dinzande na. Tooh, a wusn kwil ma miin a teñni, ñaah kun bëyaase, abé hu ki tej këbani ha haala. Bin ti, a dooñ ñi.» ²² Wetande saan woobo leb ma ti, ha luus bëlowe, ya ha tej kwil kpahe.

²³ Jesus ñin ha bikti, ha saan kë bënlaambe nhun: «Ubohot halma teñni këbani, yaata ha Flame ni Nhaale*.*»

²⁴ Bënlaambe nhun kpoornde kë saan nahace. Wetande Jesus saan baan ya: «Kmbi da, ubohot ti halma kobni klo ha këbani nhun, yaata ha Flame ni Nhaale*. ²⁵ Utaalat ya kamelu^u hi yaat ha buhe n kësarku, ufoon halante habani tooh ti yaata ha Flame ni Nhaale*.*»

²⁶ Bë teete bun kpoorndëna, bësaande baan bëtide: «Ndi hala mada caawle?»

²⁷ Wetande Jesus ñin baan ha saan: «Ha bëlante, usaake kaha; wetande uwote bohote Nhaale, ya Nhaale mada kwil miin.»

²⁸ Pedru yal ma saanta: «Ñin, ba, bëyisn ti kwil miin, madana dooñna nhu.» ²⁹ Jesus weelkn, ha saan: «Kcoso N saan baa ya, halma yisni kpañ nhun, ndi biyafaa ma, ndi biyayaa ma, ndi faa ma, ndi yaa ma, ndi kmbi nhun, ndi fdukñ nhun, kambe n fñeñe da, kambe Kënum Këbonce; ³⁰ hal nahace kah bina tenka kpañ, kë biyafaa ma, kë biyayaa ma, kë bëyaama, kë kmbi, kë kdukñ, kënlakëre kemi ha këmoke koobo, wetande hat kë kënlubm. Wetande këmoke kah ti ni bina ha kah yida fyabm n bsawma. ³¹ Bëñañ bëkpahe

^u 10:25 Kamelu kah haze ndañ, matni wumbre fwumbre ha btaan.

kani këtiitn, bë kah lakëna ha bsaw, wetande bëkpahe nbaan kani ha bsaw, bë kah hotëna acum.»

Jesus bun saanta wil n këloode

kë bsit n këloode nhun

(*Ñin hat Mat.20:17-19; Luk. 18:31-34*)

³² Bë ced bsin, tooha ha Jerusaleñ; Jesus hote baan acum. Wil baat ti bënlaambe nhun; bëñañ bëkolo zozmani, bë kole. Jesus yaan bënlaambe nhun fcifmiin kë bësibm, ha kësiin, ha yal baan saanta wil kani bin diisa kë hun. ³³ «Ñina! Wana ba toohna ha Jerusaleñ, ya Ñi, Mbi n Halante, bëkah ñi ñaaha ha fcif n bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bënlaam n Fhite na Moisés, bë kah ñi dankana ha këloode, bë kah ñi ñaaha ha bsuul keyëni bëjudew. ³⁴ Bë kah Ñi bina cera, bë kah Ñi bina zika, bë kah Ñi tufacnati, bë kah Ñi haba. Wetande fleeh n fnhabal, N kah bina sita ha këloode.»

Ksak na Tiagu kë Joñ

(*Ñin hat Mat.20:20-28*)

³⁵ Tiagu kë Joñ, kani kmibi na Sebëdew, bë bin ti këntunke na Jesus,

bë saan: «Hanlaam, teñ wil woodn bë nañ na ni saka, ya hu ba yah.» ³⁶ Jesus weelkn baan: «Wi baa nañ ya N ta baa yah?» ³⁷ Baan bë saan: «Nzalma a yidni fñadna di, yisn ba bë meese, hoodn ha fcif frahkn^v di, heela ha fcif fhawle?» ³⁸ Wetande Jesus saan baan: «Baa bë wote widn wil baa kani saka. Ndi baa mada siikna ha ftifn n fzeelkn, cale ñi N kani bina siikna? Ndi baa mada bina wasa bko cale bëkani ñi bina wasa bko?» ³⁹ Bë weelkn ma: «Bë mada.» Wetande Jesus saan baan: «Kcoso baa, baa kah bina siikna ha ftifn cale ñi N kani bina siikna, hat bëkah baa wasa bko cale bëkani ñi bina wasa bko. ⁴⁰ Wetande keyé ñi ha kah hita hal meesëna ha fcif da frahkn, ndi ha fhawle. Awila nahace bë riñ wo n bëfaa ni wun.»

⁴¹ Këmoke bënlaambe nhun bëkeela siimni saan nahace, bë hiiña kë Tiagu kë Joñ. ⁴² Wetande Jesus tuuk ti baan miin, ha saan baan ya: «Baa widn bëñañ keyëni bëjudew, bëki ma teñni fñaani n hita ktete n bëñañ, bë teñ knmada ktete baan, ya bëndañ mat hit ktete baan. ⁴³ Wetande uwote mada kaha abé ha fñuukn diin. Ho nañni kaha undañ, ha reeñ sifidna bëkeela. ⁴⁴ Hal ma nañni kaha këtiitn, ha reeñ lakëna hasif n bëkeela miin. ⁴⁵ Ya hat Mbi n Halante

^v 10:37 Fcif frahkn n hal ndañ zikn awila n fcimbe.

wote bin ya bë ta ma sifidn, wetande ha bin ti sifa, hat ñaaha fyabm hun kpozëlotna bëñaŋ bëkpahe.»

Kënkiisn n hafoome Bartimew

(Ñin hat Mat.20:29-34; Luk. 18:35-43)

⁴⁶ Jesus kë bënlaambe nhun, miin kë bëñaŋ bëkpahe, bë kaz ha këbaabm n Jerikó. Ya nzal bë kah ti ni yaanta ka Jerikó, Bartimew, hafoome, mbi na Timew, ha meese keh këntuŋ n bsin, ha nsak kbees. ⁴⁷ Nzalma hafoome nahace siim ya Jesus n Nasaré ha kah diisa, ha yal kpuula, «Jesus, Mbi na Daví, teŋ kësaar da.» ⁴⁸ Bëñaŋ bëkpahe bë ŋarde ma ya hi cooloh. Wetande ha teete kah kpuula bëdaale: « Mbi na Daví, teŋ kësaar da.»

⁴⁹ Jesus cete, ha ya kë baan ya: «Tuukna ma ti.» Abé bë tuuk ti hafoome, bë saan ma: «Satn fhiiñe, sit, ha ntuuk na.» ⁵⁰ Ha kpad ñoome nhun ha kësiin, ha sit caak, ha tooh awila na Jesus. ⁵¹ Jesus kpaan ma: «Wi a naŋ ya N yah na?» Hafoome weelkn ma: «Hanlaam, N naŋ biika.» ⁵² Jesus saan ma: «Tooh, nkob nklo di kiis na.» Awakma tide ha nbiik, ha dooŋ Jesus ha bsin.

Jesus yaat ha Jerusaleŋ

(Ñin hat Mat.21:1-11; Luk. 19:28-40; Joŋ 12:12-19)

11 Nzal bë sulni Jerusaleŋ, ha këntede n Betfaje kë Bëtania, ha fñute n Olifera, Jesus hit bënlaambe nhun bësibm, ² ha saan baan: «Baa tooh ha kpaŋ kani acum diin. Këmoke baa yaatni ahace, baa kah biika mbi n wumbre uhalat. Hal holo wote ma tiita kaanza. Baa kpas ma ti, baa num ti. ³ Ndi hal kpaan baa: ‘Wi baa kah yaha?’ baa ma saan ya: ‘Faan ba zekba ma ti. Ha kah ma ti lakna wambu.’»

⁴ Bë tooh, bë biika mbi n wumbre uhalat këntunke mboom, ha fsare n hodn, bë kpas ma ti. ⁵ Bëñaŋ bëkolo cete keh ahace bë kpaan baan: «Ndi wi bë kah yaha, bë nkpasn mbi n wumbre?» ⁶ Bë weelkn baan cale Jesus saanni. Abé bë yisn baan bë luus.

⁷ Bënlaambe num ti wumbre, bë ñaah Jesus, bë kpad kyatn baan ktete n wumbre. Jesus kaan ma ha meese. ⁸ Bëñaŋ bëkpahe teeh ñoome baan ha bsin; bëkolo ncesti yar n tah, bë nteeh wun ha bsin. ⁹ Bëki ma kani fota acum, kë bëki ma kah ma ni dooŋna, bë kpuul

bë nsaan: «Abeni, Nhaale, Hi ma bin ti ni ha ftuuke n Faan ba, bëreeŋ ma cimna. ¹⁰ Bëcim flame n maam ba Daví kah ti ni bina. Bëcim Nhaale ktede.»

¹¹ Jesus yaat ha Jerusaleŋ, ha Hodn ni Nhaale*, ha ñin miin ha bikti. Cale leeh kani yoola, ha yaan tooha ha Bëtania kë bënlaambe nhun fcifmiin kë bësibm.

Blaka bhaan ntaŋ ndeehna

(Ñin hat Mat.21:18,19)

¹² Fleeh feela, nzalma bë yaan ti ni ka Bëtania, kul num Jesus. ¹³ Ha dew këdaace, btah bëtuukni blaka bhaan, teŋni yoohn. A tooh ñina ya ndi hi mada biika fmbi folo ha bun. Nzalma ha kazni ahace, ha biik yoohn tide, ya wote tiita kah keh këmoke n blaka bhaan nahace ndeehna. ¹⁴ Jesus saan kë btah: «Hal holo keyé woma fmbi di hat.» Bënlaambe nhun siim wun.

Jesus ha Hodn ni Nhaale*

(Ñin hat Mat.21:12-17;Luk. 19:45-48;Joŋ 2:13-22)

¹⁵ Baan bë kaz ha Jerusaleŋ. Jesus yaat ha Hodn ni Nhaale*. Ha kac besa bëñaŋ num ti ni fwuse, kë bëki ma matni wus ha Hodn ni Nhaale*. Ha weelket kzotn n bëki ma kani bazatna kbees, kë kluz n bëki ma kani wusna këbera. ¹⁶ Ha cooh bëñaŋ diisa ha Hodn ni Nhaale*

kë kwil nbaan. ¹⁷ Abé, ha yal baan kah laamna abó: «Nhaale saan ha Këkarta nhun: ‘Suul miin bë kah tuuka Hodn da, Hodn n saanta kë Nhaale.’ Wetande baa, baa lakn wun hodn n bëyeem.»

¹⁸ Nzalma bënlaam n Fhite na Moisés, kë bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, bë siimni wun, bë kek këdeele n haba nhun. Wetande bë teŋ kole nhun, ya klaambe nhun kbaat ti bëñaŋ miin.

¹⁹ Nzal leeh yoolni, Jesus yaan ka këbaabm, kë bënlaambe nhun.

Klaambe n blaka bhaan ntaŋ ndeehna

(Ñin hat Mat.21:20-22)

²⁰ Bñaan n fleeh feela, bë diis këntunke n blaka bhaan, bë biik bun bsol miin kate ha kpuul. ²¹ Pedru hoonze wilma diisni, ha saan kë Jesus: «Hanlaam, ñin, btah boobo a dankani, bsol". ²² Jesus weelkn bënlaambe nhun: «Teŋna kobnklo ha Nhaale. ²³ Kcoso N saan ba ya: Hi ma saan kë fñute foobo: ‘kpuze, ha tooh kobe ha coke.’; há wote teŋ tib tibële ha fhiiñe nhun, wetande ha kob klo ya wilma ha saanni ya ukah yahe, abé ukah kaha. ²⁴ Abemana N saan baa: Kwil miin baa sakni Nhaale, kob na klo ya baa yid kun, ya abé ukah bina kaha. ²⁵ Nzalma baa kani saka Nhaale, ndi baa teŋ wilolo kë hal holo, karna ma. Abé hat, Faa diin kani ha haala ha kah baa karna klume diin. ²⁶ [Wetande

ndi baa wote kar békolo, Faa diin kani ha haala, ha wote baa kah karna klume diin hat.»]

Hala hit ti Jesus

(*Ñin hat Mat.21:23-27; Luk. 20:1-8*)

²⁷ Bë lake ha Jerusaleñ. Nzalma Jesus kani fota ha Hodn ni Nhaale*, bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bënlaam n Fhite na Moisés, kë bëndañ* n bëñañ, bë suln Jesus. ²⁸ Bë kpaan ma: «Hala ñaah na fñaani n yaha kwil koobo? Hala ñaah na fhite n yaha kun?» ²⁹ Jesus weelkn baan: «Hat N kah baa kpaana wilolo. Ndi baa weelkn ñi, N kah baa saanta halma ñaahni ñi fhite n yaha kwil koobo. ³⁰ Hala hit Joñ wasa bëñañ kko? Ndi Nhaale, ndi bëlante. Weelkna ñi.»

³¹ Abé bë nkpeelnde baan bëtide, bë nsaan: «Ndi ba weelkn ma: ‘Ya Nhaale na hit ma ti’, Jesus kah ba kpaana: ‘Kambe nwi baa wote kob klo ha saan na Joñ?’ ³² Wetande há ba saan ma: ‘Bëlante na hit ma ti’ ba kole bëñañ.» Ya bëñañ miin biik Joñ cale handiisn n kënum ni Nhaale* n kcoso. ³³ Abé bë weelkn, bë saan Jesus: «Bë wote widn.» Jesus weelkn baan: «Abé ñidi keyé baa hat saanta hal hit ti ni ñi yaha kwil koobo.»

Bëkpaas wohni klo

(*Ñin hat Mat.21:33-46; Luk. 20:9-19*)

12 Jesus yal saanta nbaan kë mbuntul:* «Halante holo ha suk keh tah matni deeh wuufa, ha kpab wun kë këanzañ, ha tif buhe bëmatni wobm wuufa; ha mekes kbaabara ko n kpeefa khaze. Ha ñate awila nhun tiita, ha bëkpaas békolo, abé ha desn ha bohce bolo.

² Nzal këmoke n khos reeñni, faa ni fdukn hit hasif nhun, ya ha ta tooh yida ndeehna n wuufa ha fcif n bëkpaas. ³ Wetande bëkpaas nahace bë zak ma, bë zik, bë hit ma ha luus kcif nkukn. ⁴ Faa ni fdukn hit ti hat hasif holo. Bë safat ma, bë tiñat ma ha bko, bë toñ ma këduutar. ⁵ Ha hit ti hat holo, bë hab ma. Hat ha hit ti bëkpahe; bë tiñat békolo, bë hab bëkeela. ⁶ Ha ñadde mbi woodn tide, ha ñeñni. Ha bsaw ha hit ma hat ha baan, ha saan: ‘N tuuk ya bë kah cimna mbi da.’ ⁷ Wetande bëkpaas nahace bë nsaande baan bëtide: ‘Hoobo kah hazuul. Waahtina bë habna ma. Abé këzuul nahace ki ñate kin ba.’ ⁸ Abé bë zak ma, bë hab, bë kpad sumi nhun ataan n këanzañ.

⁹ «Ndi wi faa ni fdukn kah bina yaha? Ha kah bina sawa kë bëkpaas nahace, ha kah ñate ñaaha fdukn nahace ha békolo.

¹⁰ Baa wote tiita dema ha Këkarta ni Nhaale, saan woobo: ‘Flaakn feebe bëniise siwni, flaakn nahace ha lake fkaŋ. ¹¹ Woobo kah kësif n Faan ba. Bë biik këdeele koobo kë kkit ba, ubaat ti ba teema.’»

¹² Bëndaŋ n bëjudew bë kek këdeele n zaka nhun, ya bë widn ya Jesus saan mbuntul* nahace ha fwohe baan. Wetande bë kole fkiir n bëñaŋ, abé bë ɲate Jesus, bë luus.

Kpaan wil n byehte n kko*

(*Ñin hat Mat.22:15-22; Luk. 20:20-26*)

¹³ Bë hit bëñaŋ bëkolo n bëfarisew, kë bëkolo n këfaade n halame Hërodes*. Bë tooh ha Jesus ñina ndi bë ki ma zak ha saan wolo. ¹⁴ Bë kaz, bë saan ma: «Hanlaam, ba widn ya hu a kah halante n kcoso, a wote cokn hal ohal, ya a wote mat ñin këndaŋna n bëlante, wetande a mat laam bsin ni Nhaale ha kcoso. Saan ba wil woodn. Ndi bë reeŋ yehtëna kbees ha halame Sesar, ndi bë saake? Ndi bë mada ñaaha, ndi bë wote reeŋ ñaaha?» ¹⁵ Jesus widn ndookële baan, ha kpaan baan: «Kambe nwi bë kah ti ñi kpawtële na? Numna ti fbees, N ñin.» ¹⁶ Bë num ti fun. Ha kpaan baan: «Foobo kah fcum na hala, kë ftuuke na hala?» Bë saan ma: «Fi na Sesar.» ¹⁷ Jesus weelkn ha saan baan: «Ñaahna Sesar wi kani win ma. Ñaahna Nhaale wi kani win ma.» Ubaat ti baan.

Wil ni bsit n këloode

(*Ñin hat Mat.22.23-33; Luk. 20:27-40*)

¹⁸ Nzal wolo bëlante n këfaade n bësadusew* matni saan ya bsit n këloode keyé, bë bin ti ha Jesus. Bë kpaan ma: ¹⁹ «Hanlaam, Moisés til ti ba fhite, ya ndi halante lood, ha ɲate haniin nhun ntaŋ mbi, biyafaa ma reeŋ ma zula, ya hi ma mada deeha mbi bë kani dema cale n hi n biyafaa ma loodni. ²⁰ Abé ha teŋ keh bëbiyafaa ma bëcif kë bësibm. Halante n këtiitn num haniin, ha lood ntaŋ mbi. ²¹ Nsibil num hat haniin nahace, ha lood, ha wotte hat ɲate mbi. Nhabal cale woodn. ²² Baa ma miin bëcif kë bësibm num ma, wetande bë wote ma ti ɲat mbi. Ha bsaw, nzal bë loodni miin, haniin nahace lood hat. ²³ Ha fleeh n bsit n këloode, nzalma bë sitni miin, hala ha kah kaha halante n haniin hoobo? Ya baama miin, bëcif kë bësibm, bë widn ma cale n haniin baan.»

²⁴ Jesus weelkn ha saan baan: «Baa ndookële bëdaale. Baa wote widn Këkarta ni Nhaale kë knmada ni Nhaale. ²⁵ Ya nzalma bë kani sita ha këloode, bëlante kë bëniin bëwote kah numde, wetande bë kah kaha cale Knzaan ni Nhaale kani ha haala. ²⁶ Wil n këloode kë bsit n këloode; baa wote dem ha kkarta na Moisés*, cale Nhaale saanni keh kë hun ha mdiik n btah bdikmi: ‘Ñi N kah Nhaale na Abraoŋ, Nhaale

na Isaki, Nhaale na Jakó.’²⁷ Nhaale keyé Hi n bëñaŋ bëloode, wetande Hi n bëñaŋ bëweehe. Ahace ha baa ñaŋte. »

Fhite n këtiitn

(Ñin hat Mat.22:34-40; Luk. 10:25-28)

²⁸ Hanlaam holo n Fhite na Moisés, siimni fnkpeelnde nahace, ha sul këntunke na Jesus, ha nsiim cale Jesus weelkni kmboñ, ha kpaan ma: «Fala kah fhite n këtiitn n khite miin?»²⁹ Jesus weelkn ma: «Fhite n këtiitn n khite miin fkah abó: ‘Siim, Israel, Faan ba Nhaale, hun tide ha kah Faan.’³⁰ Abé, ñeŋ Faan di Nhaale, kë fhiiñe di miin, kë flide di miin, kë mtiidn di miin, kë faye di miin.’³¹ Nsibil mebdëni kë foobo, fkah abó: ‘Ñeŋ halma sultande ni kë hu, cale nhu teema.’ Fhite folo keyé, yofni foobo.»³² Hanlaam n Fhite na Moisés saan ma: «A saan kmboñ, Faan da. Kcoso a saan ya Nhaale kah hoodn, wote teŋ hat holo keyëni Hun.³³ Ya ñeŋ ma kë fhiiñe miin, kë mtiidn miin, kë flide miin, kë faye miin, hat ñeŋ hi ma sultande ni kë ba cale n ba teema, yof zeda haze ha fncinte, kë yaha kncinte kolo.»

³⁴ Jesus biik ya ha weelkn kë msire, ha saan ma: «A wote daac Flame ni

Nhaale*.*» Abé, hal ohal wote ma ñom kpaana wilolo.

Wil n Mësius kë Daví

(Ñin hat Mat.22:41-46; Luk. 20:41-44)

³⁵ Fleehe folo, Jesus nlaam ha Hodn ni Nhaale*, ha kpaan: «Abala bënlaam n Fhite na Moisés kah saanta ya Mësius kah Mbi na Daví?»³⁶ Baa biikna wilma Daví* teema saan kë knmada n Faafe Ñaani ni Nhaale:

‘Faan ba saan kë Faan da:
Meese ha fcif da frahkn^w,
kate N tum bëmace di
ha khacn n khiñ di.’

³⁷ Ndi Daví tuuk ma: ‘Faan da’, abala ha mada kaha mbi nhun?» Fkiir n bëñaŋ miin siim ma kë kësoma.

Tumna klo kë bënlaam n Fhite na Moisés

(Ñin hat Mat.23:1-36; Luk. 20:45-47)

³⁸ Nzal Jesus kani laamna bëñaŋ, ha saan: «Tumna klo kmboñ kë bënlaam n Fhite na Moisés, cale bë naŋni fota kë kyatn kuze, bë naŋni ya bë sum baan kë fcimbe ha këbaabm.³⁹ Bë mat naŋ meesëna ha kluz n fcimbe ha hodn n kësuce* n bëjudew, kë ki n fume hat.⁴⁰ Bë mat mor kbees ha khodn n bëniin

^w 12:36 Kaha ha fcif frahkn zikn kaha awila n fcimbe.

bëkunze, wetande bë mat sak Nhaale* kënkiinde kë ndookdookële. Wetande Nhaale kah baan tumna bsiim narahe bëdaale.»

Kñaah n haniin hakunze

(Ñin hat Luk. 21.1-4)

⁴¹ Fleehe folo, Jesus meese acum n këbele bëmatni kob kbees ha Hodn ni Nhaale*. Ha n ñin cale bëñañ bëkpahe kani koba kbees. Bëbani bëkpahe kob kbees kpahe. ⁴² Haniin hakunze hayaase bin ti, ha kob kbees ksate ksibm, wetande kwote teñ kpal kate fsilonj. ⁴³ Jesus tuuk bënlaambe nhun, ha saan baan: «Kcoso N saan baa ya, haniin hayaase hoobo kob ha yof bëkeela miin tumni. ⁴⁴ Ya bë ñaah kbees ma foonni, wetande hoobo, ha këyaase nhun, ha ñaah miin kima ha teñni, kë kima ha mada ni keh rahna ti liite nhun.»

Jesus saan wil n këbuñ n Hodn ni Nhaale*

(Ñin hat Mat.24:1,2; Luk. 21:5,6)

13 Nzal Jesus yaan ti ni ka Hodn ni Nhaale*, hoodn n bënlaambe* nhun saan kë hun: «Hanlaam, ñin klaakn kndañ kë khodn bonce koobo.» ² Jesus weelkn ma ha saan: «A biik khodn kndañ koobo? Seh kate flaakn foodn keyé bina ñatëna ktete n folo. Bë kah kun bina kobe miin ha bohce.»

Kmiidn kë nluubm

(Ñin hat Mat.24:3-14; Luk. 21:7-19)

³ Jesus tooh ha fñute n Olifera, ha meese acum n Hodn ni Nhaale*. Pedru, Tiagu, Jonj kë André bë kpaan ma baan bëtide: ⁴ «Saan ba nzala kwil koobo kah bina kaha? Ndi ktonjële kala kah bina keedële ya fleeh nahace fsul, ko nwil koobo miin tooh diisa.»

⁵ Jesus weelkn baan, ha yal saanta: «Yahna kmboñ ya hal holo moke baa dookn. ⁶ Ya bëñañ bëkpahe kah bina ha ftuuke da, bë kah bina dookna bëñañ bëkpahe, bë nsaan: ‘Ñi N kah Kristu.’ ⁷ Nzalma baa siimni wil n kutn këntunke diin, abé këdaace diin, kamna fiira; ya kwil koobo teñ diisa. Wetande wote tiita kaha bsaw. ⁸ Bsuul boobo kah kaha bëmace n bsuul bolo, ya bëñañ n flame foobo kah kaha bëmace n bëñañ n flame folo. Bohce kah bina ceera ha kwila kpahe, hat kul kah bina kaha. Woobo kah këyal n bsiim narahe.

⁹ «Wetande baa teema baa yah kmboñ. Ya bë kah baa ñaaha ha Flif*, bë kah baa zika ha hodn n kësuuce* n bëjudew. Bë kah baa numa acum n bëndañ, kë acum n bëlame, kambe n fñeje da. Ya baa mada kaha ñmaara da acum baan. ¹⁰ Wetande uzekba ti këtiitn saanta Kënum Këbonce ni Nhaale* ha suul miin. ¹¹ Nzalma bë zakni baa bë ñaah baa ha flif, kamna fiira kë wilma baa kani bina saanta. Saana wilma bëñaahni

baa këmoke nahace, ya keyé baa ha kah saanta, wetande Faafe Ñaani ni Nhaale. ¹² Teñ bēñañ bē kani ñaah biyafaa baan ha këloode, hat faa kani ñaah kmibi nhun ha këloode. Hat kmibi kah kaha bëmace n bëdeehe baan, bē kah baan haba. ¹³ Miin kah baa rahana kambe n fñeñe n ftuuke da. Wetande hi ma zakni ha daadn kate ha bsaw, ha kah bina caawle.

Kmiidn ndañ

(Ñin hat *Mat.24:15-28; Luk. 21:20-24*)

¹⁴ (Halma demni saan woobo, ha reeñ keka nziikn wun.) Nzalma baa biikni wil usaarte kani sawa kë kwil miin, awila uwotëni reeñ kaha, bëki ma kani ha Judeya bë reeñ deta tooha ha kñute. ¹⁵ Bëki ma kani ktede n faasn, nzalma bë wale ti ni, bë moke yaat ha hodn tooh yida wilolo. ¹⁶ Ho ma kani ha fdukn, ha wote reeñ lake ha kpañ, tooha yida yatn nhun. ¹⁷ Wayni bëniin bëmome, fleeh nahace, kë bëkima kani yarkna. ¹⁸ Sakna Nhaale ya det diin umoke kah nzal nzeenze. ¹⁹ Ya kleeh nahace bë kah bina tenka nlool ndañ; wote yoh teñ fleeh cale n fun, këbiite Nhaale mekesni fyeré kate wambu, wote hat kah bina tenka fleeh cale nfun. ²⁰ Há Faan ba wote keh watn kleeh nahace, hal ohal keyé kpozëlina. Wetande kambe n bëcoknat ni Nhaale, ha ñazn kleeh nahace.

²¹ Ya ndi hal saan kë baa: ‘Ñin, Mësias kah anuboh’: ndi ha ya baa ya: ‘ Mësias kah këbeebële’, kamna naña. ²² Ya bëntamële ha ftuuke na Kristu, kë bëndiisn n kënum ni Nhaale* bëntamële, bë kah sita, bë kah bina yaha ktoñële kë këdeele wi n dookna seh kate bëcoknat ni Nhaale, ndi bë mada. ²³ Wetande baa ñin kmboñ. N hote N saan baa kwil koobo miin.»

Bin n Mbi n Halante

(Ñin hat *Mat.24:29-31; Luk. 21:25-28*)

²⁴ «Kleeh nahace, nzalma kmiidn nahace sawni, leeh kah bina mehna, hat bdiinde keyé bina zeda. ²⁵ Kpuuze nkor ti ka haala. Faye kani ha haala ukah bina yinñina. ²⁶ Baa kah bina biika Mbi n Halante ha kmil. Ha kah bina kë knmada ndañ, kë fñadna hat. ²⁷ Ya ha kah hita Knzaan ni Nhaale, tooha woñorna bëki ma kani bëcoknat ni Nhaale, ha kwoon miin.»

Klaambe n blaka bhaan

(Ñin hat *Mat.24:32-35; Luk. 21:29-33*)

²⁸ «Laambëna wilma blaka bhaan matni yah. Nzalma fyar fhaame yalti ni lib, ftum yoohn, baa widn boñ ya zeenze sul këntuñ. ²⁹ Abé hat, nzal baa biikni kwil koobo ndiis, baa widn ya usul këntuñ, ukah ha bfutn. ³⁰ Kcoso N saan baa: Bēñañ n moh bë wote kah

bina looda kate kwil koobo miin bin diis. ³¹ Haala kë bohce kah bina sawa, wetande Saan* da keyé kuunka.

**Hal ohal wote widn
fleeh nsunkëni këmoke**

(Ñin hat Mat.24:36-44; Luk. 21:34 - 36)

³² «Hal ohal wote widn fleeh, kate këmoke, nwil nahace, kate Knzaan kani ha haala, kate Mbi, bë wote widn, wetande Baaba tide ha widn. ³³ Baa ñin, baa kpeef; ya baa wote widn nzal fleeh nahace kani bina kaza. ³⁴ Umeb cale n halante kani tooha bit bolo, ha ñate hodn nhun, ha ñate fwumbre ha bësif nhun, hal ohal kë kësif nhun. Ha ñaah fhite ha kpeef nhun ya hi kpeef hodn kmboñ. ³⁵ Abé, kpeefna. Ya baa wote widn ndi nzal Faa ni kpañ kah ti ni ciike. Ndi këyiidu, ndi këmarhe këndañ, ndi këbmdes ha ñek ndaan, ndi këndunah. ³⁶ Ya há bin ti hut awakma, ha keyé baa fuñ ha kpuhna. ³⁷ Wilma N saani baa, N saan ha bëñañ miin: Kpeefna.»

Bënkek cale n haba Jesus

(Ñin hat Mat.26:1-5; Luk.
22:1,2; Joñ 11:45-53)

14 Uñate keh kleeh ksibm yaat ti ha fume n bdiis ktete, miin kë fume n wom kboñ ntañ tah matni kun

biim*. Bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bënlaam n Fhite na Moisés, bë nkek cale n zaka Jesus kë msire, wil n haba nhun. ² Wetande bë saan: «Bë wote ma kah zaka nzal fume kani, ya bë mok ti num këñaankat ha fñuukn n bëñañ.»

Bëyok Jesus yoke kambe n këkpebe

(Ñin hat Mat.26:6-13; Joñ 12:1-8)

³ Jesus kah keh ha këntede n Bëtania, ha hodn na Simon, teñni kënzeeh këhaan. Nzalma ha meesëni ha fzozn, haniin bin ti ha num ti frafu n alabastru^x Khodol n frafu ha teñ yoke kë faje sume uñaani, bëtuukni ‘nardu’, usat wuse. Haniin nahace haahat frafu, ha waas yoke nahace ktete n bko na Jesus. ⁴ Bëñañ bëkolo kani ahace, bë wote sumande kë wil weebe, bë nsaan baan bëtide: «Ndi kambe nwi ha waasat yoke woobo ha fwabm? ⁵ Bë mada wun keh wusna kbees n brata^y, yofni kemi khobm, bë ñaah bëyaase.» Bë saan wil usate kambe n haniin nahace. ⁶ Wetande Jesus saan: «Baa yis ma. Ndi kambe nwi na baa kah ma ti zuka? Hun ha yah ñi wil bonce. ⁷ Ya bëyaase mat kah bsawma kë baa, baa mada baan yaha kmboñ nzalma baa nañni. Wetande Ñi, N wote kah kaha kë baa bsawma. ⁸ Hun ha yah wilma ha madani. Ha hote yok liite da kë yoke, kambe n këkpebe da.

^x 14:3 Alabastru kah flaakn teñni nkpal. mekes kbees kë bun.

^y 14:5 Brata kah fwuume fñada teñni nkpal, bëmatni

⁹ Kcoso N saan baa ya: Awila awila n fyeré bë kani saanta Kënum Këbonce ni Nhaale*, bë kah hat bina saanta wil haniin hoobo yahni ñi, ha khoonze nhun.»

Judas wus Jesus

(Ñin hat Mat.26:14-16; Luk. 22:3-6)

¹⁰ Judas Kariota (hoodn n bënlaambe fcifmiin kë bësibm) tooh awila n bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, tooha wusna Jesus. ¹¹ Nzalma bë siim ma ni, bë sumande. Bëndañ saan Judas ya bë kah ma ñaaha kbees. Abé Judas kek këdeele n ñaaha nbaan Jesus.

Bsaw n fncuuma na Jesus kë bënlaambe nhun

(Ñin hat Mat.26:17-30;
Luk. 22:7-15,20-23; Joñ
13:21-30 I Kor.11:23 - 29)

¹² Fleeh n këtiitn bë kani woma kboñ ntañ tah matni kun biim; fleeh bëjudew matni hab saaka n bdiis ktete; bënlaambe na Jesus kpaan ma: «Anuma a nañ ya bë ta tooh mekes fwomti n fncuuma n bdiis ktete*?» ¹³ Ha hit bënlaambe nhun bësibm, ha saan baan: «Baa tooh ha këbaabm, ya halante holo wumbre ti fcile n wede, ha kah rata kë baa. Baa dooñ ma. ¹⁴ Awila ha yaatni, baa saan kë faa ni hodn nahace: ‘Hanlaam hit ti kpaana anuma mtus n bëyoobdi kah, ha mada ti woma

fncuuma n bdiis ktete* kë bënlaambe nhun?’ ¹⁵ Ha kah baa toña mtus ndañ ktete, teñni kwil baa fiida ti ni. Baa mekes fncuuma ahace.»

¹⁶ Bënlaambe nhun yaan bë tooh ha këbaabm, bë biik miin cale Jesus saanni baan. Bë mekes fncuuma n bdiis ktete*.

¹⁷ Nzalma leeh yoolni, Jesus kaz kë bënlaambe nhun fcifmiin kë bësibm.

¹⁸ Këmoke bë meesëni womtina, Jesus saan: «Kcoso N saan baa, hoodn n baa kani womti kë ñi, kah ñi bina wusna.»

¹⁹ Bë ñatëni bë nwal nasaar, hal ohal yal kpaana Jesus: «Faan ba, ndi ha kah ñi?»

²⁰ Wetande Jesus weelkn baan: «Ha kah hoodn n baa fcifmiin kë bësibm kani moña kboñ ha këbele koodn kë ñi! ²¹ Kcoso Mbi n Halante kah tooha looda, cale ukani utilat. Wetande wayni n halante nahace, wusni Mbi n Halante. Uboñ ya hal nahace keyé keh deehe.»

²² Nzalma bë kani woma fncuuma, Jesus yid fboñ, ha ya Nhaale abeni, ha ham fun, ha ñaah baan, ha saan: «Baa yid, baa wom, foobo kah liite da.»

²³ Ha yid ftifn fbaabm, ha ya Nhaale abeni, ha ñaah baan, ya abé bë siikn miin. ²⁴ Ha ya baan ya: «Koobo kah ksaham da,

ksaham n bwo saan bhaame ni Nhaale, bë waasni kambe n bëñañ bëkpahe.

²⁵ Kcoso N saan baa: N wote kah bina siikna hat wede n wuufa bë wobni, kate N bin wun siikn uhaame ha Flame ni Nhaale*.*»

²⁶ Ha bsaw, bë rib brib ni Nhaale, bë luus tooha ha fñute n Olifera.

Jesus tooŋ Pedru ya ha kah ma loha

(Ñin hat Mat.26:31-35; Luk.
22:31-34; Joŋ 13:36-38)

²⁷ Jesus saan kë bënlaambe nhun: «Këmarhe koobo baa miin baa kah ñi yisna, cale ukani utilat ya Nhaale saan: ‘N kah haba hadokn, ksaaka nhun kah bina waastandëna.’ ²⁸ Wetande nzal bë sitni Ñi ha këloode, N kah tooha acum diin ha bohce n Galileya.» ²⁹ Pedru saan ma: «Kate miin loh na, wetande ñi keyé na loha.» ³⁰ Jesus saan ma: «Kcoso N saan na, ya moh, këmarhe koobo, nzal haruut tik ni ntaŋ daanza kënsibm, a kah ñi loha këlakëre kënhobm.» ³¹ Wetande Pedru saan këfayé: «Ya kate uzekba N lood kë hu, N keyé na loha.» Baama miin bë saan cale woodn tide.

Jesus saan kë Nhaale* ha Jetsëmani

(Ñin hat Mat.26:36-46; Luk.
22:39-46 Joŋ 18:1)

³² Bë tooh awila bëtuukni Jetsëmani. Jesus saan kë bënlaambe nhun: «Baa meese anuboh, ya N kah tooha saanta kë Nhaale.» ³³ Ha num Pedru, Tiagu kë Joŋ, ha yal fiira, ha nsiim fwohe. ³⁴ Ha saan baan: «Fhiiñe da ŋate nwal nasaar kate këloode. Baa ŋate anuboh, baa kpeef.» ³⁵ Ha tooh acum nduuli, ha kpuhe ha bohce, ha sak Nhaale ha ya: «Ndi umada kaha, kobm ñi këmoke nahace.» ³⁶ Ha saan: «Baaba,

a mada yaha kwil miin. Daacn ñi ftifn n knmiidn. Wetande, kam yaha bnaŋ da, wetande bin di.»

³⁷ Ha lake ti, ha weetn baan ha kpuhna, ha saan kë Pedru: «Simon, hu kpuhn ndá? A wote mada kpeefa kate këmoke koodn? ³⁸ Kpeefna, baa saan kë Nhaale*, ya mbeeret moke baa bin kpok. Fhiiñe, kcoso, kah fsawle, wetande tiw kah uzoobe.»

³⁹ Jesus bun tooha, saanta kë Nhaale, ha saan saan woodn. ⁴⁰ Ha lake ti, ha weetn baan hat bë nkpuhn, ya kkit baan leb. Bë wote widn cale bë reeŋ ma ni weelkna. ⁴¹ Ha lake ti kënhabal, ha saan baan: «Baa tik tiita kpuhna, baa nyabm? Usaw wambu. Këmoke reeŋ. Mbi n Halante bë kah ma bina ñaaha ha kcif n bëñaŋ n flume. ⁴² Sitna, ba toohna. Hi ma kani ñi woosa këktaan ha sul.»

Bë zak Jesus

(Ñin hat Mat.26:47-56; Luk.
22:47-53; Joŋ 18:2-12)

⁴³ Nzal ha tikni saanta, këmoke nahace Judas, kani hoodn n bënlaambe fcifmiin kë bësibm, ha kaz. Ha bin ti kë bëñaŋ bëkpahe, num ti ni kzuun kë kbalak. Bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, kë bënlaam n Fhite na Moisés, kë bëndañ* n bëñaŋ, hit ti baan keh. ⁴⁴ Hi ma kah ma ni wusna, ha hote ha ñaah baan ktonjële këtiitn, ha saan: «Ho ma N

kani zooz klunku, baa nki widn ya ho ma hun. Baa zak ma, baa kpeef ma kmboñ.»

⁴⁵ Awakma Judas kaz, ha sul Jesus, ha sum ma: «Hanlaam.» Ha zooz ma klunku. ⁴⁶ Bëñañ békolo zak ma, bë num. ⁴⁷ Hoodn n bëñañ kani keh ahace kë Jesus, ha woos ti fzuun nhun, ha yuh hasif n Halame n bëyure* n kpañ ni Nhaale, ha desn ma këlo. ⁴⁸ Jesus saan baan: «Baa bin ti kë kzuun kë kbalak bina zaka ñi, usa N kah hayeem. ⁴⁹ Kë kleeh ma miin N kah kë baa, ñi nlaam ha Hodn ni Nhaale*, wetande baa wote ñi zak. Wil woobo toñ ya wi kani utilat ha Këkarta ni Nhaale, ukah kaha.»

⁵⁰ Këmoke nahace, bënlaambe nhun miin bë det, bë ñate ma ti. ⁵¹ Wetande handufële holo dooñ ma, ha leeze ñoome tide ha liite nhun. Bë zak ma, ⁵² wetande ha ñate baan ñoome nahace, ha det unluunta.

Jesus acum n flif n bëjudew

(Ñin hat Mat.26:57-68; Luk. 22:54,55,63-71, Joñ 18:13-24)

⁵³ Baan bë num Jesus ha hodn n Halame n bëyure* n kpañ ni Nhaale. Bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bëndañ* n bëñañ, kë bënlaam n Fhite na Moisés, bë sucnde ahace.

⁵⁴ Pedru dooñ Jesus këdaace, kate ha kufé n Halame n bëyure* n kpañ

ni Nhaale. Ha meese ha nyiisnde ha kcoohe kë békpeef.

⁵⁵ Bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bëñañ n Flif* miin, bë kek ñmaara kolo kwohe na Jesus, ya bë mada ma dankana ha këloode. Wetande bë wote fuñ. ⁵⁶ Ya bëñañ békpahe bë ñaah ñmaara n klec ha hun, wetande ñmaara baan wote teekërende. ⁵⁷ Békolo bë cete bë nlece ma, bë nsaan: ⁵⁸ «Bë siim ma ha saanta: ‘N kah bina hamatna Hodn ni Nhaale* woobo, bë mekesni kë kcif n bëlante. Ya kleeh khobm N kah bina meksa wolo, bëwot ni mekes kë kcif n bëlante. ’» ⁵⁹ Wetande uriba ukah abé, ñmaara baan wote teekërende. ⁶⁰ Halame n bëyure* n kpañ ni Nhaale sit ha fñuukn baan, ha kpaan Jesus: «A wote teñ kweelkn ha kësiin n wilma bë kani saanta ha ftuuke di?» ⁶¹ Wetande ha cooloh, ha wote weelkn wilolo. Halame ha lake ha kpaan ma hat, ha ya ma ya: «Ndi hu a kah Kristu*, Mbi ni Nhaale* bëreeñni cimna?» ⁶² Jesus saan ma: «Ñidi kah hun. Baa kah bina biika Mbi n Halante, bëmeese ha fcif frahkn^z ni Nhaale n Knmada; ya ha kah ti bina ha n kmil n haala.»

⁶³ Abé Halame n bëyure* n kpañ ni Nhaale ñaasat yatn nhun, ha saan: «Wi bë tik ti keka ñmaara? ⁶⁴ Baa saw siima cale ha ñetna Nhaale. Wi baa tiidn?» Baama miin bë danka ma ya ha reeñ looda.

^z 14:62 Fcif frahkn n hal ndañ zikn awila n fcimbe.

⁶⁵ Bëkolo yal ma kah tufacna ti. Bë daam ma kkit, bë n rucut ma, bë kpaan ma: «Ndi a kah handiisn n kënum ni Nhaale*, saan hala baaf na?» Bëkpeef baafat ma hat.

Pedru webce Jesus

(Ñin hat *Mat.26:69-75;Luk. 22:56-62;Joj 18:15-18,25-27*)

⁶⁶ Nzalma Pedru ñatëni khacn, ha kufé, hafuule n Halame n bëyure* n kpañ ni Nhaale kaz. ⁶⁷ Nzal ha biikni Pedru ha nyiisnde, ha ñin ma ha saan: «Hu lem a kah keh kë Jesus n Nasaré*.» ⁶⁸ Wetande ha loh, ha ya ya: «N wote ma widn, seh kate N widn hah wilma a kani saanta.» Pedru yaan ha bfutn, ñek daan. ⁶⁹ Hafuule hoobo ñin ma hat, ha saan kë bëñañ kani ahace: «Hoobo kah hoodn baan.» ⁷⁰ Wetande ha loh hat nsibil. Udiis nduuli, bëkolo saan hat kë Pedru: «Kcoso teema hudi kah hoodn n baan, ya hu hat a yaan ti ka bohce n Galileya.» ⁷¹ Ha yal diilëna ha Nhaale kë ksaan kzeele, ha ya: «Nhaale kah ñmaara da, ya N wote widn halante hoobo, baa kani saanta wil nhun.» ⁷² Këmoke nahace ñek daan nsibil. Pedru hoonze saan Jesus saan ma ni: «A kah ñi loha këlakëre kënhobm, awé ñek tik ntañ daanza kënsibm.» Këmoke nahace ha wote mada miidana, ha ñaan.

Jesus acum na Pilatus

(Ñin hat *Mat.27:1,2,11-14; Luk. 23:1-5;Joj 18:28-38*)

15 Nzal bit ñaani, bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bëndañ* n bëñañ, kë bënlaam n Fhite na Moisés, kë bëñañ n Flif* miin, bë suce bë nsaan wil na Jesus. Abé bë hal ma, bë num bë ñaah ha halante bëtuukni Pilatus. ² Pilatus kpaan ma: «Ndi a kah halame n bëjudew?» Jesus weelkn ma: «Abé a saan.»

³ Bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale bë duuba Jesus n kwil kpahe, ⁴ Pilatus bun ma kpaana hat: «A wote kah weelkna? Ndi a wote siim bë nzozna kwil kwohe?» ⁵ Wetande Jesus wote weelkn wil owil, woobo baat ti Pilatus.

Bëdanka Jesus looda

(Ñin hat *Mat.27:15-26;Luk. 23:13-25;Joj 18:39-19:16*)

⁶ Ukah yoh bñite ha fleeh n fume foobo, n yisna hadañ, hi ma bëñañ sakni ya bë ki yisn. ⁷ Teñ yoh hadañ bëtuukni Barabás. Bë ruuf ma yoh kë bëñañ bëkolo matni yah kwil kwohe, ya bë hab hal, këmoke bë nañni koba halame ka flame. ⁸ Abé, fkiir n bëñañ tooh, bë kpuul, bë sak Pilatus ya he nki baan yisn hadañ cale bñite nhun.

⁹ Pilatus weelkn baan ha saan: «Baa naŋ ya N ta baa yisn halame n bëjudew?»
¹⁰ Ya ha widn ya bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, bë ñaah Jesus kambe n fmoonde. ¹¹ Wetande bëndañ beeret fkiir n bëñaŋ ya bë ki sak Pilatus ya hi nki yisn Barabás. ¹² Pilatus weelkn, ha bun baan kpaana: «Ndi wi N ta yah kë halante hoobo bëtuukni Halame n bëjudew?» ¹³ Bë bun kpuula: «Faah ma ha fbalak fñaandat.» ¹⁴ Wetande Pilatus saan baan: «Kambe nwi? Wohe wala ha yah?» Bëñaŋ kpuul hat bëdaale: «Faah ma ha fbalak fñaandat.» ¹⁵ Abé Pilatus yisn Barabás, ya ha naŋ këncim n bëñaŋ. Abé ha hit zika Jesus kë fsikote, ha ñaah baan hun ya bë ki ma tooh faah.

Kkoola cer Jesus

(Ñin hat Mat.27:27-31; Joŋ 19:2,3)

¹⁶ Kkoola num Jesus ha kufé n hodn n Flame. Ahace bë suce fkiir n kkoola. ¹⁷ Bë tum ma yatn haan cale yatn n halame, bë mekes ma fbaake n yuhe cale n fbaake n halame, bë tumni fun ha bko nhun. ¹⁸ Bë yal ma cimna bë n ceerde fnceere, bë ya: «Hena, halame n bëjudew.» ¹⁹ Këmoke nahace, bë zik ma kë fbalak ha bko, bë tufac ma ti; bë nkude; bë ndookële ha usa ya bë kah ma cimna.

²⁰ Nzal bë sawlëni cera nhun, bë yaan ma yatn haan weebe, bë tum ma yatn

nhun teema, bë yaan kë Jesus ha fyeré, tooh ma faah.

Këfaahële na Jesus

(Ñin hat Mat.27:32-34; Luk. 23:26-43; Joŋ 19:17-27)

²¹ Teŋ halante holo bëtuukni Simon, n bohce n Sireni, faa ma na Alsandri kë Rufu. Ha yaan ti ka fwil nhun, ha ndiis keh ahace. Kkoola tum ma ha faye dufna fbalak fñaandat na Jesus. ²² Bë num Jesus awila bëtuukni Golgota*, zikni fhuul n bko. ²³ Bë naŋ ma ñaaha siidi bë woŋni kë mira^a, wetande Jesus loh siikna. ²⁴ Bë faah ma, bë demde kyatn nhun, bë nkobde, ya abé bë mada ñina wo ma hal ohal kani yida.

²⁵ Bë faah ma zañële sate. ²⁶ Ktede nhun bë til duube nhun: «Halame n bëjudew.» ²⁷ Bë faah ma kë bëyeem bësiibm; hoodn ha fcif nhun frahkn, holo ha fcif nhun fhawle. ²⁸ [Abé bë yah cale ukani utilat ha Këkarta ni Nhaale: «Bëwoŋ ma kë bëñaŋ matni yah wohe.»]

²⁹ Bëki ma kani diisa, bë ñet ma, bë nros kko, bë ya: «Ñina! Hu nsaan ya a kah hamatna Hodn ni Nhaale*, kleeh khobm a kah wun niisa! ³⁰ Wala ti ka fbalak fñaandat, a caaw bko di.» ³¹ Abé hat, bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, miin kë bënlaam n Fhite na Moisés, bë ncer ma keh baan bëtide,

^a 15:23 Mira kah yoke n këfaŋe kësume, yaan ka mdiik n btah.

bë nsaan: «Ha caaw bëkolo, wetande ha wote mada caawa bko nhun teema. ³² Kristu, kani Halame n Israel, ya na ma hi ti wale ka fbalak fñaandat, ya abé ba mada ma ti biika, ba ma ti kob klo.» Bëyeem bëfaahni kë hun, bë ncer ma hat.

Këloode na Jesus

(Ñin hat Mat.27:45-56; Luk. 23:44-49; Joñ 19:28-30)

³³ Nzalma leeh zoze ni ha bko, bmehn kaz ha bohce nahace miin, kate nham leeh n këyiidu. ³⁴ Këmoke nahace, Jesus kpuul kë ledn ndaŋ, ha saan: «Eloí, Eloí, lama sabaktani.» zikni: «Nhaale da, Nhaale da, kambe nwi a toŋ ti ñi ktaan?» ³⁵ Bëkolo kani ahace, nzal bë siim ma ni, bë nsaan: «Ha ntuuk Elias.» ³⁶ Abé hoodn baan det, ha tooh nadn ftah matni zooz wede, ha kmbimbële. Ha hal ftah nahace ha kësuke, ha ñaah Jesus ya ha ta siikn, ha saan: «Yoonka, bë kah bina ñina ndi Elias kah ma bina yaanna ka fbalak fñaandat.» ³⁷ Wetande Jesus kpuul këfayé, ha lood. ³⁸ Ñoome lebe n Hodn ni Nhaale* ñaase ksibm, këktede kate khacn.

³⁹ Handañ n kkoola Romanu cete keh acum na Jesus. Ha biik cale ha kpuulni ha lood, abé ha saan: «Kcoso halante hoobo kah yoh Mbi ni Nhaale* n kcoso.» ⁴⁰ Bëniin bëkolo hat kah keh

dewna këdaace. Ha fñuukn baan bë kah keh Maria Madalena, Salome, kë Maria yaa ma na Tiagu soñ, miin kë José. ⁴¹ Bëniin boknbo mat ma keh dooŋ, bë fuŋ hat, nzal Jesus kani yoh ha bohce n Galileya. Bëniin bëkpahe bëkolo, bë kes ma kate ha Jerusaleŋ, bë maara hat.

Fziile na Jesus

(Ñin hat Mat.27:57-61; Luk. 23:50-60; Joñ 19:38-42)

⁴² Leeh nyool, këmoke bë kani meksa kwil n fleeh n kyabm, kani këñaanke n fleeh cif ni fwuse. ⁴³ José n këbaabm n Arimateya kaz. Ha kah yoh halante n Flif, ha teŋ fcimbe, ha nyoon keh hat bkaz n Flame ni Nhaale*. Ha tooh kë kënoom acum na Pilatus, ha sak sumi na Jesus. ⁴⁴ Ubaat ti Pilatus cale ha siimni këloode na Jesus. Abé ha tuuk handaŋ n kkoola heebe, ha kpaan ma ndi ha caacn lood. ⁴⁵ Nzal handaŋ n kkoola saan ma ni ya: «Ha lood,» Pilatus naŋ ya José hi yid sumi na Jesus. ⁴⁶ Abé ha wal ti Jesus ka fbalak fñaandat, ha labar sumi nhun kë ñoome hii ha wusni. José tooh kpeb sumi na Jesus ha fziile nhun, bë tifni ha fñute n klaakn. Ha bekn blaakn bndaŋ, ha ruufn bsum n fziile nahace. ⁴⁷ Maria Madalena kë Maria yaa ma na José, bë biik awila bë tumni sumi nhun.

Jesus bësitrn ha këloode

(Ñin hat *Mat.28:1-8; Luk. 24:1-12; Joņ 20:1-10*)

16 Nzal fleeh n kyabm diisni, Maria Madalena kë Salome, kë Maria yaa ma na Tiagu, bë wus yoke n këfaņe sume, tooha yoka sumi na Jesus. ²Fleeh n këntike, këndunah caak, nzalma leeh yalti ni kah kpuna, bë tooh ha fziile. ³Këmoke bë kani tooha ha bsin, bë nkpaande: «Hala kah ba tooha busa blaakn kani ha bsum n fziile?» ⁴Ya blaakn ma daņ. Nzalma bë kazni, bë biik ya blaakn nahace bëbekn bun. ⁵Nzal bë yaatni ha fziile, bë biik handufële holo meese ha kësiin fcif frahkn, tumni yatn ukuze, uhii. Bë kpemek. ⁶Wetande ha saan baan: «Kamna kpemekna. Baa nkek Jesus n Nasaré*, bëfaahni. Bë sit ma ha këloode, ha keyé anuboh. Awila n wo bë tum ma ni hah. ⁷Toohna baa saan bënlaambe nhun, hat kë Pedru, ya: ‘Ha tooh acum diin ha bohce n Galileya. Ahace baa kah ma biika cale ha saanni baa.’» ⁸Abé bë yaan ti ka fziile, bë det, ya bë ŋate kë kole. Bë kpemek kate bë saake saanta ha hal ohal.

Jesus keedële ha Maria Madalena

(Ñin hat *Joņ 20:11 - 18*)

⁹[Nzal Jesus sitni këndunah n fleeh n këntike, ha keedële këtiitn ha Maria Madalena, ha besni yoh bëwuule bëcif

kë bësibm. ¹⁰Maria num kënum, tooh saanta bëkeela kani yoh kë Jesus, ha weetn baan bë nwal nasaar, bë ŋaan. ¹¹Nzal bë siim ya Jesus kah uweehe, ya Maria biik ma, bë tib tibële.

Jesus keedële ha bëñaņ békolo

(Ñin hat *Luk. 24:13 - 35*)

¹²Abé ha keedële ha bënlaambe nhun bësibm, cale wolo, kani keh yaanta ka këbaabm, tooh ha kpaņ baan. ¹³Abé bë tooh num kënum ha bënlaambe békolo, wetande kate abé bë wote keh naņ ha saan baan.

Jesus keedële ha bënlaambe nhun fcifmiin kë hoodn

(Ñin hat *Mat.28:16-20; Luk. 24:36-53; Joņ 20:19-23; Byah 1:6-11*)

¹⁴Ha bsaw ha toņële ha bënlaambe nhun fcifmiin kë hoodn, awé bë nwomti. Jesus ŋarde baan cale bë woyni nkob nklo, hat cale bë satni kko, bë loh siima bëko biik ma ni, këmoke ha sitni ha këloode. ¹⁵Jesus saan baan: «Baa tooh ha kwoon miin, baa saan bëñaņ miin Kënum Këbonce. ¹⁶Hi ma kobni klo ha Kënum Këbonce, bë wasa ma kko, hi nki caawle. Wetande hi ma wotni kob klo, bë kah ma dankana. ¹⁷Bëko ma kobni klo bë kah baan widn kë këdeele koobo. Ha ftuuke da bë kah bina besa bëwuule. Bë kah bina saanta fnsaanna fhaame. ¹⁸Há bë zaka khaze mbol, seh

kate bë siikn mneni, keyé baan yaha |

wilolo. Bë kah bina tumna kçif ktede
n bëñaŋ kani bësaake, bë ki weeh.»

Jesus wiide ha haala

(Ñin hat Luk. 24:50 -53 Byah 1:9-11)

¹⁹Nzal Faan ba Jesus sawläni saanta
kë bënlaambe nhun, Nhaale yid ma ha
num ha haala, ha meese ha fcif frahkn^b
ni Nhaale. ²⁰Nzalma bë yaanni bë tooh
saanta Kënum Këbonce na Jesus kësiin
kësiin, Faan baan sif kë baan. Ha toŋ
kcoso n saan baan, kë deele mooña
doonni baan. Abema ukah.]

^b 16:19 Fcif frahkn n hal ndaŋ zikn awila n fcimbe.